

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Ekonomika chovu ovcí ve vybraném podniku

Bc. Alena Veselá, DiS.

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Veselá Alena

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Hradec

Název práce

Ekonomika chovu ovcí ve vybraném podniku

Anglický název

Economics of sheep breeding at selected farm

Cíle práce

Cílem práce je zhodnocení ekonomiky vybraného podnikatelského subjektu, který se zabývá chovem ovcí.

Metodika

studium dokumentů (analýza a komparace)
vybrané statistické ukazatele
nákladové kalkulace
rozhovory s odborníky

Harmonogram zpracování

Zpracování osnovy práce, cíle práce, studium literatury (do konce června 2013), vlastní sběr dat, charakteristika podniku (do konce září 2013), výsledky zkoumání, formulace závěrů, konzultace s vedoucím práce, dopracování práce, tisk a odevzdání práce (do konce března 2014).

Rozsah textové části

60 stran

Klíčová slova

chov ovcí, náklady chovu, dotační podpora,

Doporučené zdroje informací

KOUŘILOVÁ, Jindra, Jiří PŠENČÍK a Daniel KOPTA. Dotace v zemědělství: z hlediska komplexního pohledu a s přihlédnutím k ekologickému zemědělství. Vyd. 1. Brno: Pro Ekonomickou fakultu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích vydalo Akademické nakladatelství CERM, 2009, 106, [76] s., ISBN 978-80-7204-637-9.

VOCHOZKA, Marek a Petr MULAČ. Podniková ekonomika. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 570 s. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4372-1.

HORÁK, František. Chováme ovce. Vyd. v češtině 1. Praha: Ve spolupráci se Svazem chovatelů ovcí a koz v ČR vydalo nakl. Brázda, 2012, 383 s., 20, 8 s. obr. příl. ISBN 978-80-209-0390-7

Vedoucí práce

Mach Jiří, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.
Děkan fakulty

V Praze dne 16.9.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Ekonomika chovu ovcí ve vybraném podniku" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 25.11.2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce Ing. Jiřímu Machovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc a rady, které byly nezbytné pro vypracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat panu Janu Šefci z Lachova za ochotu a vstřícnost při získávání dat a informací.

Ekonomika chovu ovcí ve vybraném podniku

Economics of sheep breeding at selected farm

Souhrn

Diplomová práce pojednává o historii chovu ovcí, o užitkových vlastnostech ovcí, dále co znamená chov ovcí v ekologickém zemědělství. Definiuje podporu podnikání, náklady, kalkulační metody v zemědělství, a také jsou zde uvedeny organizace poskytující podpory v zemědělství. Popisuje, jakou registrační evidenci musí podstoupit a vést uživatelé zemědělské půdy a chovatelé zvířat žádající o dotace v zemědělství. Dále informuje o finančních podporách, které využívá vybraný podnikatelský subjekt. Zmíněno je i hnojení v agroenvironmentálním opatření a intenzita chovu hospodářských zvířat, které patří mezi podmínky čerpání některých dotačních programů.

Cílem diplomové práce bylo zhodnocení ekonomiky vybraného podnikatelského subjektu, který se zabývá chovem ovcí. Byla provedena kalkulace příjmů a kalkulace nákladů a byl zohledněn vliv dotací na hospodaření farmy. Ze zhodnocení celkových výsledků vyplývá, že samotný chov ovcí je nerentabilní a ekonomika chovu je zcela závislá na čerpaných dotacích, neboť představují 73 % celkových příjmů farmáře. Proveden byl výpočet intenzity chovu zvířat, výpočet přívodu živin do půdy a výpočet odpisů na zakoupené stroje.

Summary

The thesis discusses the history of the breed of sheep, the sheep of commercial properties, as well as what sheep means in organic farming. It defines business support, costs, calculation methods in agriculture, and also there are listed organizations providing support in agriculture. It describes how the registration records have to be undergone and led by users of agricultural land and livestock keepers applying for subsidies in agriculture.

Further it provides information on financial aid which are used by selected business entity. Fertilization is also mentioned in the agri-environmental measures and intensity of livestock, which belong among conditions for drawing some grant programs.

The aim of this thesis was to evaluate the economics of the selected business entity which is engaged in breeding sheep. It was calculated the revenue and cost calculations and it reflects the impact of subsidies on farm management. From the evaluation of the overall results show that itself is unprofitable sheep farming and the economy is completely dependent on drawn subsidies, as they represent 73% of the total income of the farmer. A retrospective calculation of the intensity of animal husbandry, calculate supply of nutrients to the soil and the calculation of depreciation on purchased equipment.

Klíčová slova: Chov ovcí, ekologické zemědělství, podnikání, kalkulace nákladů, dotace, příjmy, jednotná platba na plochu, méně příznivé oblasti, agroenvironmentální opatření, výsledek hospodaření.

Keywords: Sheep breeding, ecological farming, business, costing, subsidies, income, single area payment scheme, less favored areas, agri-environmental measures, result of operations.

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	3
2.1. CÍL PRÁCE.....	3
2.2. ZDROJE VSTUPNÍCH INFORMACÍ	3
2.3. OBDOBÍ ŠETŘENÍ.....	3
2.4. METODICKÝ POSTUP	3
2.4.1. Získání informací.....	3
2.4.2. Uspořádání informací a výpočetní aparát	4
2.4.3. Kalkulace nákladů.....	6
2.4.4. Kalkulační metody v zemědělství.....	7
2.4.5. Vyhodnocení informací	9
3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	10
3.1. HISTORIE CHOVU OVCÍ.....	10
3.2. UŽITKOVÉ VLASTNOSTI OVCÍ	12
3.2.1. Masná užitkovost	13
3.2.2. Mléčná užitkovost.....	15
3.2.3. Vlnářská užitkovost	15
3.2.4. Plodnost ovcí.....	16
3.3. REPRODUKCE OVCÍ	16
3.3.1. Příprava ovcí a beranů	16
3.3.2. Připouštění	16
3.3.3. Březost a bahnění.....	17
3.3.4. Odchov a odstav jehňat.....	17
3.4. VÝZNAM A TECHNIKA CHOVU OVCÍ	18
3.5. EKONOMIKA CHOVU OVCÍ.....	18
3.6. CHOV OVCÍ V EKOLOGICKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ	19
3.6.1. Zařazení farmy do ekologického zemědělství	20
3.7. PODPORA PODNIKÁNÍ.....	20
3.7.1. Pojem podnikání	21

3.8.	NÁKLADY	22
3.9.	ORGANIZACE POSKYTUJÍCÍ PODPORY V ZEMĚDĚLSTVÍ	23
3.9.1.	Ministerstvo zemědělství	23
3.9.2.	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.	23
3.9.3.	Státní zemědělský intervenční fond	24
3.10.	REGISTRAČNÍ EVIDENCE	25
3.10.1.	Evidence půdy.....	25
3.10.2.	LPIS a jeho význam pro dotace	26
3.10.3.	Evidence zvířat	26
3.11.	PODPORA V RÁMCI JEDNOTNÉ ŽÁDOSTI	27
3.11.1.	Podmínky pro žadatele o dotace	28
3.11.2.	SAPS (Jednotná platba na plochu).....	28
3.11.3.	PVP (Přechodné vnitrostátní podpory)	29
3.11.4.	LFA (Platba v méně příznivých oblastech)	29
3.11.5.	Zvláštní podpora na bahnice, popř. kozy, pasené na travních porostech.....	29
3.11.6.	AEO (Agroenvironmentální opatření)	30
3.12.	PODPORA V RÁMCI NÁRODNÍCH DOTACÍ	30
3.12.1.	Udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat.....	31
3.12.2.	Nákazový fond.....	32
3.13.	PODPORA V RÁMCI PROGRAMU ROZVOJE VENKOVA.....	32
3.14.	HNOJENÍ V AGROENVIRONMENTÁLNÍM OPATŘENÍ	33
3.15.	INTENZITA CHOVU HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT V AEO	35
3.16.	PLEMENA OVCÍ S MASNOU UŽITKOVOSTÍ	35
4.	VÝSLEDKY	37
4.1.	CHARAKTERISTIKA FARMY	37
4.2.	HODNOCENÍ CHOVU OVCÍ NA EKOLOGICKY HOSPODAŘÍCÍ FARMĚ.....	41
4.3.	VYUŽÍVANÉ DOTAČNÍ TITULY NA FARMĚ	41
4.3.1.	Finanční podpora v rámci Jednotné žádosti.....	42
4.3.2.	Finanční podpora v rámci národních dotací	42
4.4.	PŘÍRODNÍ PROBLÉMY NA FARMĚ	43
4.5.	USTÁJENÍ OVCÍ NA ZIMU	43
4.6.	KRMENÍ A VÝŽIVA OVCÍ.....	44

4.7.	BAHNĚNÍ OVCÍ	45
4.8.	JEHŇATA	46
4.9.	VYŘAZOVÁNÍ OVCÍ	47
4.10.	STŘÍHÁNÍ A ODČERVENÍ OVCÍ.....	47
4.11.	KONTROLOVÁNÍ CHOVU ZVÍŘAT	47
4.12.	OŠETŘENÍ PASTVIN	48
4.13.	KONTROLY NA FARMĚ	48
4.14.	EKONOMICKÉ ZHODNOCENÍ FARMY	49
4.14.1.	Příjmy.....	49
4.14.2.	Náklady	54
4.14.3.	Vliv dotací na výsledek hospodaření	56
4.15.	INTENZITA CHOVU ZVÍŘAT V AGROENVIRONMENTÁLNÍM OPATŘENÍ.....	57
4.16.	VÝPOČET PRODUKCE ŽIVIN DO PŮDY	57
5.	DISKUSE	61
	ZÁVĚR	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	65
	SEZNAM GRAFŮ	70
	SEZNAM OBRÁZKŮ	71
	SEZNAM TABULEK.....	72
	SEZNAM PŘÍLOH.....	73

1. ÚVOD

Chov ovcí má na území České republiky dlouholetou tradici. Ovce můžeme v současné době zařadit jako druhé nejrozšířenější hospodářské zvíře, které využíváme pro udržování krajiny a pro využití produkce z trvalých travních porostů nejen v podhorských a horských oblastech, ale i ze zahrad, strání či jinak nepřístupných ploch. Jedná se o domestikované zvíře, které je v současné době chováno pro kvalitní, dietní a chutné maso, ale i velice výživné ovčí mléko, jehož výživná hodnota je 2x vyšší než u kravského mléka. Ovce jsou téměř všestranně užitkové, nenáročné, přizpůsobivé a odolné vůči všem klimatickým podmínkám. V současné době se chov ovcí zaměřuje na masná plemena, která jsou nejrozšířenější, plodná plemena, kombinovaná plemena a užitkové křížence. V minulosti byly ovce šlechtěny především na produkci vlny, kůži a kožešinu, ale v dnešní době je o tyto produkty poněkud menší zájem.

Základní podmínka pro dobrou ekonomiku chovu ovcí je dosažení co největší plodnosti bahnic, a to průměrně dvě odchovaná jehňata na ovci a tím by měl být chov ovcí rentabilní, bude-li jen jedno jehně na ovci, bude chov ovcí na hranici návratnosti. Chov ovcí se vyznačuje nízkými produkčními náklady a nízkou energetickou náročností.

Chovatelé ovcí jsou povinni dodržovat podmínky stanovené zákony, které se na ně vztahují. Jedná se o předpis číslo 246/1992 Sb. Zákon České národní rady na ochranu zvířat proti týrání, předpis č. 91/1996 Sb. Zákon o krmivech, předpis č. 166/1999 Sb. Zákon o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), předpis č. 154/2000 Sb. Zákon o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon). Chovatelé, kteří hospodaří ekologickým způsobem, musí dodržovat ještě předpis č. 344/2011 Sb. Zákon o ekologickém zemědělství.

Díky finanční podpoře v zemědělství dochází ke zvyšování početních stavů ovcí. Výše finanční dotace se každý rok mění. Jedná se o podporu chovatele ze strany státu a

Evropské unie. Ekonomika hospodářského chovatele by měla být rentabilní od vlastní produkce a dotace by neměla být hlavním zdrojem jeho příjmu.

Pro toto téma diplomové práce jsem se rozhodla, protože pracuji ve státní správě, která je zaměřená na zemědělství a poskytuje registrovaným zemědělským subjektům podpůrné a dotační prostředky.

V této diplomové práci jsem se snažila zhodnotit ekonomiku chovu ovcí vybraného podniku, provedla jsem kalkulaci příjmů a nákladů a zohlednila jsem vliv dotací na hospodaření farmy. Pozornost byla věnována také podporám, které hrají v ekonomice chovu významnou roli. Dále byl proveden výpočet intenzity chovu zvířat a výpočet přívodu živin do půdy.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1. Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnotit celkovou ekonomiku chovu ovcí na farmě, kde chovatel hospodář v ekologickém zemědělství v chráněné krajinné oblasti Broumovsko a zabývá se velkochovem ovcí za účelem prodeje kvalitních zmasilých jehňat. Pozornost je věnována také dotačním podporám v zemědělství, které hrají v ekonomice chovu významnou roli.

2.2. Zdroje vstupních informací

Veškeré informace byly získány přímo od chovatele, který se zabývá chovem ovcí pro masnou produkci. Dále byly použity informace ze Situačních a výhledových zpráv vydávaných Ministerstvem zemědělství, z webových stránek Českomoravské společnosti chovatelů, z Českého statistického úřadu ČSÚ a dalších zdrojů uvedených v seznamu literatury.

2.3. Období šetření

Šetření a jeho zpracování proběhlo za rok 2012.

2.4. Metodický postup

2.4.1. Získání informací

Po studiu odborné literatury a získání podrobných informací došlo k analyzování celkové problematiky chovu ovcí na farmě pana Jana Šefce v CHKO Broumovsko. Údaje byly získány z evidence farmy a byly mě poskytnuty informace od založení farmy až po současný stav. Dále informace o trvale travních porostech a struktury hospodářských zvířat. Zjištěná data byla zpracována do tabulek a grafů a byla okomentována.

2.4.2. Uspořádání informací a výpočetní aparát

➤ Provedení výpočtu celkové ekonomiky chovu, kde byly zohledněny celkové příjmy, a to příjmy ze živočišné a rostlinné výroby, konkrétně příjmy za prodaná jehňata, ovce a berany, za vlnu a seno, dále příjmy za pluhování v obci v zimním období a příjmy z poskytnutých dotací = SAPS, LFA, Bahnice pasené na travních porostech, AEO ekologické zemědělství, ošetřování travních porostů a zatravňování orné půdy. Dále byly zohledněny celkové náklady, a to za úvěry a leasing, nájemné za pozemky a areál, výplaty zaměstnanců včetně jednoho účetního, daně, poplatky Asociaci soukromého zemědělství ČR, poplatky Svazu chovatelů koz a ovcí, pojištění hospodářských zvířat, pojištění vozového parku – povinné ručení, nákup pohonných látek, ošetření hospodářských zvířat – stříhání ovcí, léčiva, veterinární úkony, asanace, plynování, veterinární asanační ústav, krmiva vlastní i nakoupená a chovatelské potřeby a potřebný další materiál určený k opravám.

Pro výpočet nákladů lze použít obecný vzorec pro kalkulaci nákladů v zemědělství:

- 1 Nakoupený materiál** - osiva, krmiva, steliva, hnojiva, léčiva a ostatní přímý materiál
- 2 Vstupy vlastní výroby** - osiva, sadba, krmiva, steliva, hnojiva a ostatní vlastní výrobky
- 3 Ostatní přímé náklady a služby** - externí služby, energie, PHM, pojistné, nájemné
- 4 Pracovní náklady celkem** - mzdové a osobní náklady, zdravotní a sociální pojištění
- 5 Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku**
- 6 Odpisy zvířat**
- 7 Náklady pomocných činností** - náklady vlastních mechanizačních prostředků, opravy
- 8 Výrobní režie** - odpisy DNHM, nájemné, náhradní díly a materiál na opravy
- 9 Správní režie** - elektrická energie, výkony spojů, odpisy DNHM, nájemné, úroky
- 10 Náklady celkem** položka 1 až 9 (Poláčková, 2010)

➤ Provedení výpočtu odpisů na zakoupené stroje, kde pro výpočty bylo použito zrychlené odepisování, které je upraveno Zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a je jednou z metod výpočtu daňových odpisů. Jinak se vypočítává odpis v prvním roce odepisování a jinak v dalších letech odepisování. K výpočtům je potřeba znát vstupní cenu, v dalších letech zase zůstatkovou cenu a koeficienty z tabulky (viz příloha č.1), které vybereme podle zařazení konkrétního odepisovaného dlouhodobého majetku do jedné z odepisových skupin. V našem případě byla použita odepisová skupina 2 a příslušné

koeficienty k této odpisové skupině byly použity pro výpočty zakoupených strojů. Investiční hmotný majetek, který se v této diplomové práci uvádí, je soubor věcných prostředků, které podnikateli slouží delší dobu. Tyto prostředky mají technickou a ekonomickou životnost a po určité době ztrácí svou užitnou, ale i tržní hodnotu. U těchto prostředků můžeme snižovat hodnotu formou odpisů, jedná se tedy o peněžní vyjádření opotřebení majetku, které se amortizuje postupně po dobu několika let.

V příloze č. 1 jsou vypočítány odpisy jednotlivých strojů, které byly zakoupeny v roce 2012. Tyto stroje přispějí ke snížení výrobních nákladů, ale také k modernizaci strojů na farmě.

Vzorce pro výpočet odpisů:

Odpis v 1. roce = vstupní cena / koeficient

Odpis v dalších letech = 2 x zůstatková cena / koeficient -ⁿ

(n je počet let, po které se již dlouhodobý majetek odepisoval)

Zůstatková cena = vstupní cena – oprávky (oprávky = součet provedených odpisů)

➤ Provedení výpočtu intenzity chovu zvířat v agroenvironmentálním opatření podle Metodiky k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb.

Vzorec pro výpočet velké dobytčí jednotky:

počet zvířat x koeficient = VDJ

Vzorec pro výpočet intenzity chovu zvířat:

celkový počet VDJ
VDJ/ha = -----
obhospodařovaná plocha

➤ Provedení výpočtu produkce živin do půdy podle vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, ve znění pozdějších předpisů.

Vzorec pro výpočet Dobytčích jednotek podle počtu zvířat:

$$\text{počet zvířat} \times \text{koeficient} = \text{DJ}$$

Vzorce pro výpočet produkce výkalů na pastvě a produkce hnoje během ustájení:

Výpočet výkalů:

$$\text{DJ} \times \text{koeficient} = \text{produkce výkalů [t/rok]}$$

$$\text{produkce výkalů [t/rok]} \times (\text{dny pastvy} : 365) = \text{produkce výkalů [t/dny pastvy]}$$

Výpočet hnoje:

$$\text{DJ} \times \text{koeficient} = \text{produkce hnoje [t/rok]}$$

$$\text{produkce hnoje [t/rok]} \times (\text{dny ustájení} : 365) = \text{produkce hnoje [t/dny ustájení]}$$

Vzorce pro výpočet obsahu živin:

Výpočet dávky:

$$\text{produkce výkalů [t]} : \text{výměra pozemků [ha]} = \text{dávka [t/ha]}$$

$$\text{produkce hnoje [t]} : \text{výměra pozemků [ha]} = \text{dávka [t/ha]}$$

Výpočet živin:

$$\text{dávka [t/ha]} \times \text{koeficient} = \text{přívod živiny [kg/ha]}$$

obsah živin: Dusíku (N), Fosforu (P₂O₅), Draslíku (K₂O)

2.4.3. Kalkulace nákladů

Náklady je nezbytné sledovat podle výkonů (výrobků a služeb). To je úkolem kalkulací vlastních nákladů, které slouží k určení vnitropodnikových cen výkonů, pro rozbor a kontrolu ekonomičnosti výroby a výnosnosti výkonů, k sestavování rozpočtů, k vymezení nákladů atd. Kalkulace nákladů je písemný přehled jednotlivých složek nákladů a jejich souhrn na kalkulační jednici, která je definována měrnou jednotkou, např. jednotkou hmotnosti (tuny), počtu (kusy), délky (metry) apod. (Synek, 2007).

2.4.4. Kalkulační metody v zemědělství

Kalkulační metodou se rozumí způsob zjištění vlastních nákladů kalkulační jednice. V kalkulaci vlastních nákladů se vždy staví do vzájemného poměru na jedné straně náklady vynaložené na určitou produkci a na druhé straně množství vyrobené produkce. Úkolem kalkulace je rozdělit náklady určitého výkonu na stanovené kalkulační jednice. Volba kalkulační metody, tj. způsob rozpočítávání nákladů na jednotlivé kalkulační jednice, se liší podle toho, zda příslušné výkony zemědělského podniku vznikají ve sdružené nebo nesdružené výrobě (Poláčková, 2010).

Zemědělská výroba je ve většině svých úseků výrobou sdruženou. To znamená, že jedním výrobním procesem nutně vzniká současně nebo postupně více různých výkonů (výrobků, prací), přičemž lze jen do jisté míry nebo vůbec nelze ovlivnit jejich vzájemný poměr. V nesdružené výrobě naproti tomu jedním výrobním procesem vznikají výkony téhož druhu nebo pouze jeden výkon. Při kalkulaci vlastních nákladů je nutno v zemědělství používat různé kalkulační metody, na jejichž správnosti závisí výsledek kalkulace (Poláčková, 2010).

Přehledné znázornění kalkulační metody používané v zemědělství:

ve výrobě sdružené	ve výrobě nesdružené
metoda odečítací (zůstatková)	-
metoda rozčítací	metoda rozčítací
kombinace metody odečítací a rozčítací	-
-	metoda dělením
-	metoda zakázková

Zdroj: (Poláčková, 2010)

Metoda odečítací (zůstatková)

Ze sdružených výkonů podniku, kde náklady se sledují souhrnně, je oddělení nákladů vedlejších výdajů. Jeden druh výkonu se označí za hlavní výkon (hlavní výrobek) a ostatní za výkony (výrobky) vedlejší. Kalkuluje se jen hlavní výkon. Vedlejší výrobky se nekalkulují a při kalkulaci se oceňují stanovenými vnitropodnikovými cenami. Při kalkulaci se postupuje tak, že od celkových nákladů na sdružený výkon se nejprve odečte celková cena vedlejších výkonů a zbytek představuje náklady na hlavní výkon. Vlastní

náklady stanovené kalkulační jednicí se zjistí dělením nákladů na hlavní výkon počtem kalkulačních jednic (množství hlavních výrobků) (Poláčková, 2010).

Metoda rozčítací

Sdružené výkony podniku se nerozlišují na hlavní a vedlejší, ale považují se za rovnocenné a u všech se zjišťují vlastní náklady. Sdružené vlastní náklady se plně rozvrhují na jednotlivé výkony podniku pomocí rozčítacích základů, které vyjadřují vzájemný vztah různých naturálních nebo peněžních ukazatelů u sdružených výrobků. Zároveň se předpokládá, že vzájemný vztah těchto ukazatelů nejlépe odpovídá i vztahu sdružených výrobků u vlastních nákladů. Rozčítání celkových nákladů na příslušné druhy výkonů podle různých rozčítacích základů, z nichž nejobvyklejší jsou:

- a) Poměrová čísla, jimiž se stanoví poměr mezi jednotlivými druhy výkonů podle množství (obvykle hmotnosti), např. u luk je stanoven poměr mezi hmotností zelené píče a sena 1:4 apod.
- b) Procentní podíly, podle nichž se rozvrhnou vlastní náklady na sdružené výkony např. na zrno a slámu u pšenice.
- c) Pomocná kalkulační jednice, kde ze společného jmenovatele pro rozdělení celkových nákladů se zvolí vhodná jednotka, která musí být v příčinné souvislosti s vynaloženými náklady (Poláčková, 2010).

Kombinace metody odečítací a rozčítací

Ze sdružených výrobků podniku se jeden nebo několik označí jako hlavní výrobek a ostatní jako vedlejší výrobky. V druhém kroku se stanovenými vnitropodnikovými cenami ocení vedlejších výrobky. V dalším kroku se tato částka odečte od celkových vlastních nákladů příslušného sdruženého výkonu. Nakonec se provede rozvržení zbývajících nákladů na sdružené hlavní výkony pomocí stanovených rozčítacích základů (Poláčková, 2010).

Metoda dělením

Patří k nejjednodušší metodě, která se používá pouze při produkci jednoho druhu výkonu (výrobku). Vlastní náklady kalkulační jednice se vypočítávají prostým dělením celkových nákladů na nesdružený výkon množstvím kalkulačních jednic (Poláčková, 2010).

Metoda zakázková

Vzniká-li výrobním procesem pouze jedna jednotka výkonu (jeden výrobek, jedna práce) tzn., je-li předmět kalkulace současně kalkulační jednoticí. Tuto metodu lze v zemědělských podnicích použít hlavně při kalkulaci výkonů opravárenských a stavebních středisek zemědělského podniku (Poláčková, 2010).

2.4.5. Vyhodnocení informací

Zhodnocení výsledku hospodaření v rámci vlivu čerpaných dotací.

3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1. Historie chovu ovcí

Chov ovcí je datován na dnešním území České republiky již od 9. století. Ovce byly zdrojem potravy, ošacení a dále byly využívány jako obětní zvířata. Jejich mnohostranný užitek, vysoká odolnost vůči klimatickým podmínkám, nenáročnost, kratší reprodukční cyklus, jednodušší ošetřování a velká přizpůsobivost způsobily, že se postupně rozšířily do všech zeměpisných pásem, rozdílných nadmořských výšek, klimatických a výrobních podmínek (Vejščík, 2007).

Chov ovcí prošel v minulosti celou řadou krizí, kdy se početní stavy nejdříve snižovaly a poté opět zvyšovaly. Za posledních 100 let bylo zaznamenáno, že rok 1990 byl rokem s nejvyšším počtem ovcí, kdy početní stav činil 429 914 kusů (Roubalová, 2013).

Hluboký propad byl zaznamenán mezi roky 1990 až do roku 2000, kdy početní stav ovcí v roce 2000 činil 84 108 kusů. Tento stav byl zapříčiněn vysokou agilností našich tehdejších politiků, kteří po pádu železné opony podepsali smlouvy o nákupech levnější ovčí vlny z Austrálie. Po tomto kroku došlo k velmi dramatickému snižování stavů chovaných ovcí. Chovu ovcí tak nezbylo nic jiného, než se transformovat a místo produkce vlny se zaměřit na produkci kvalitního masa. Tato transformace, byla sice užitečná, ale přinesla rapidní pokles stavů ovcí. Dnes v porovnání s EU Česká republika značně pokulhává v počtu ovcí chovaných na 100 ha zemědělské půdy. Nejvíce ovcí je chováno v Číně, Indii a Austrálii (Staněk, 2009).

Výrazné snížení početních stavů ovcí bylo zaznamenáno od roku 1991 a bylo ovlivněno prudkým poklesem cen vlny. V období dalších tří let byla zlikvidována téměř celá populace s jednostrannou vlnářskou užitkovostí (do roku 1990 byl chov ovcí zastoupen vysokým podílem vlnářských plemen, téměř 63 %). Početní stavy ovcí pokračují v trendu dlouhodobého růstu. V roce 2012 se početní stav ovcí zvýšil na 221 014 kusů, což od roku 2000 představuje nárůst o 136 956 kusů, tj. o 161, 4 %. v roce 2013 se celkové stavy ovcí mírně snížily na 220 521 kusů (o 0,3 %) (Roubalová, 2013).

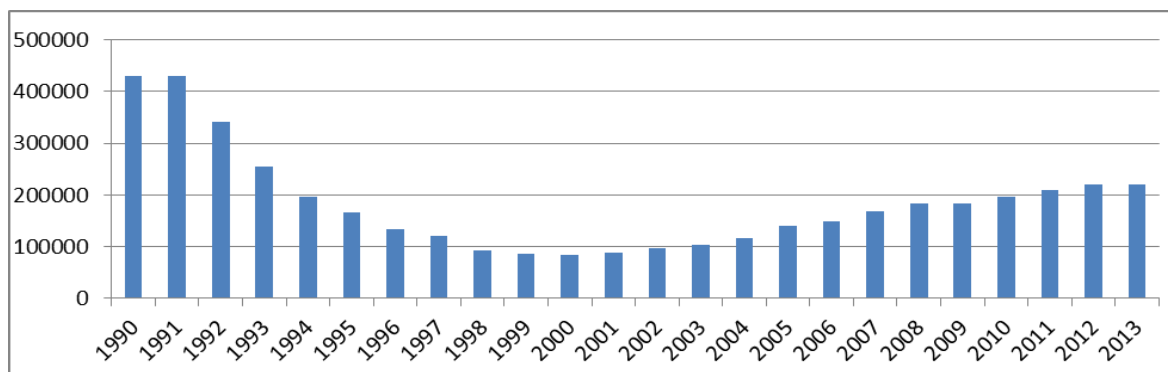
Tabulka č. 1 Stavy ovcí podle jednotlivých krajů v České republice v kusech

ČR, kraje	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Praha; Středočeský kraj	13 293	16 913	17 966	17 617	20 624	22 670	24 797	23 692
Jihočeský kraj	21 533	23 969	25 489	25 791	26 499	27 047	27 275	27 821
Plzeňský kraj	17 832	20 210	19 367	19 526	18 695	19 929	20 268	20 499
Karlovarský kraj	12 083	11 599	11 538	12 499	12 779	13 485	13 716	13 268
Ústecký kraj	10 386	10 488	11 366	10 497	11 225	11 154	13 226	14 757
Liberecký kraj	7 862	10 677	12 594	12 270	15 252	16 656	17 314	17 979
Královéhradecký kraj	9 070	10 835	12 368	12 955	13 218	15 214	16 567	16 303
Pardubický kraj	9 292	10 451	11 894	12 390	13 085	13 739	14 401	13 727
Vysočina	7 642	8 101	10 735	10 854	12 387	12 994	14 337	14 706
Jihomoravský kraj	5 092	7 448	7 006	8 109	9 085	9 510	9 956	9 342
Olomoucký kraj	5 893	6 067	7 606	7 872	9 175	9 164	10 405	10 266
Zlínský kraj	15 858	18 192	20 261	18 646	19 295	20 103	22 073	10 266
Moravskoslezský kraj	12 576	13 960	15 428	14 058	15 594	17 387	16 679	16 069
Česká republika	148 412	168 910	183 618	183 084	196 913	209 052	221 014	220 521

Zdroj: ČSÚ – Soupis hospodářských zvířat k 1.4. daného roku a bez zájmových chovů

Po dlouholetém úpadku počty ovcí opět rostou a vracejí se na český venkov. Počty ovcí trvale rostou díky stoupající oblíbenosti biopotravin. Hlavním motivem rozvoje chovu ovcí je vysoká poptávka po jehněčím nebo skopovém mase, ale i mléčných produktech. Tyto produkty jsou nejčastěji nabízeny přímo z hospodářství, kde se zvířata chovají.

Graf č. 1 Vývoj stavů ovcí od roku 1990 do roku 2013

Zdroj: ČSÚ – Soupis hospodářských zvířat k 1.1. do roku 1992, od roku 1993 k 1.3., od roku 2003 k 1.4.

Pozitivní vývoj chovu ovcí souvisí také s dotačním a podpůrným opatřením státu a Evropské unie, ke kterému došlo za posledních deset let. Ovce jsou chovány na ekologických farmách, ať už jsou chovatelé jako fyzické osoby, nebo jsou to menší, specializované zemědělské společnosti.

Většina chovatelů chce dosáhnout co nejlepších výsledků, a proto svá stáda bahní v zimních a jarních měsících, aby narozená jehňata mohla hned začátkem jara využívat pastvy. Lidé si také na jaře často pořizují ovečky na své zahrady a využívají je jako živé sekačky a na podzim, když mají vše spaseno, je nejčastěji využijí na maso pro svoji spotřebu.

3.2. Užitékové vlastnosti ovcí

Ovce řadíme mezi hlavní doplňková odvětví živočišné výroby. Jejich hospodářský význam spočívá v mnohostranné užítkovosti, kterou tvoří:

- **hlavní produkty** jsou maso, mléko, ekonomický význam vlny a kůží je malý,
- **vedlejší produkty** jsou lanolin, droby, vnitřnosti (tenká střeva, předžaludky mléčných jehňat), krev, lůj, endokrinní žlázy, rohy a kosti,
- ❖ **nepřímý užitek** přináší produkce mrvy, agrotechnický význam a využití ovcí jako pokusných zvířat,
- ❖ **mimotržní funkce** je vzhledem k nezastupitelné roli chovu ovcí při ochraně krajiny stále významnější. Jde o vlastnost polygastrů, kteří jsou uzpůsobeni využívat trvalé

travní porosty, zejména v aborigenních oblastech při minimalizaci nákladů na zimní stájové ustájení. Perspektiva spočívá i v agroturistice a v možnostech obohacení jídelníčku o atraktivní krajové speciality a výrobky (Horák, 2012).

3.2.1. Masná užitkovost

Ovčí maso je základní produkt. Maso je kvalitní, patří mezi dietní jídla a je velice chutné a můžeme říci, že nad tímto produktem převažuje spíše poptávka než nabídka. Maso je dobře stravitelné, výživné a bohaté na bílkoviny. Chuť a vůně masa souvisí s věkem, pohlavím a hlavně výživou zvířete tzn., že nejkvalitnější maso bude z jehňat od 4 do 6 měsíců, protože neobsahuje tolik svalového a podkožního tuku. Prodej jehňat je v České republice většinou realizován přímo od chovatelů a tím i převažují domácí porážky. Ne každému toto maso chutná, protože má svou specifickou chuť i vůni, ale když je maso dobře naložené ve slaném nálevu, česneku a přidají se nějaké čerstvé bylinky, mnozí lidé nepoznají, že se jedná právě o jehněčí maso.

Produkce jehněčího masa je v současnosti hlavním užitkovým zaměřením chovů ovcí v ČR. Spotřeba jehněčího masa v ČR je velmi nízká (0,1 kg na obyvatele a rok) a je způsobena hlavně nedostatkem tohoto masa na trhu. V poslední době je i zvýšený zájem o nákup jehněčího masa ze strany obchodních řetězců, které se snaží rozšířit sortiment zboží, protože právě jehněčí maso na pultech chybí, nebo je ho nedostatek (Ondruch, 2007).

Tabulka č. 2 Počty poražených ovcí a jehňat v kusech

Druh	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ovce bez jehňat	2 108	2 510	2 864	2 262	1 831	1 978	1 966	2 194
Jehňata	10 689	10 184	8 337	7 159	7 389	8 191	8 408	9 125
Celkem	12 797	12 694	11 201	9 421	9 220	10 169	10 374	11 319

Zdroj: ČSÚ – Soupis hospodářských zvířat k 1.4. daného roku a bez zájmových chovů

Tabulka č. 3 Počet vyrobeného masa z ovčí a jehňat v tunách

Maso	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Skopové	41	36	54	66	47	58	66	51	44	47	47
Jehněčí	102	104	117	147	146	149	120	95	101	112	119

Zdroj: ČSÚ – Soupis hospodářských zvířat, rok 2002 k 1.3., od roku 2003 k 1.4. daného roku
a bez zájmových chovů

Tabulka č. 4 Dovoz a vývoz ovčí a koz

Ukazatel	MJ	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Stavy ovčí celkem	ks	148412	168910	183618	183084	196913	209052	219000	220521
Stavy koz celkem	ks	14402	16222	16627	16674	21709	23263	26000	24042
Výroba	tis. t j. hm.	1,60	1,70	1,94	1,94	2,15	2,38	2,42	2,98
z toho–dom. hospodářství	tis. t j. hm.	1,40	1,45	1,65	1,65	1,65	1,89	1,92	2,82
Dovoz	tis. t j. hm.	0,46	0,55	0,46	0,48	0,31	0,34	0,35	0,34
Celková nabídka	tis. t j. hm.	2,06	2,25	2,40	2,42	2,46	2,72	2,77	3,32
Domácí spotřeba	tis. t j. hm.	1,94	2,16	2,32	2,35	2,37	2,68	2,68	3,25
Vývoz	tis. t j. hm.	0,12	0,09	0,08	0,07	0,09	0,04	0,09	0,07
Celková poptávka	tis. t j. hm.	2,06	2,25	2,40	2,42	2,46	2,72	2,77	3,32
Soběstačnost	%	82,50	78,70	83,60	82,60	90,70	90,20	90,30	91,70

Zdroj: ČSÚ, MZe, Statistika zahraničního obchodu ČSÚ, Svaz chovatelů ovčí a koz ČR
* rok 2013 odhad

V našich podmínkách je ve všech chovech (kromě dojných stád) maso hlavní užitkovou vlastností ovčí, která rozhoduje o ekonomice chovu (Horák a kol., 1999).

Pro rentabilitu chovu je nutné, aby bahnice ročně odchovala dvě výborně zmasilá jehňata (Šarapatka, Urban a kol., 2006).

Ovčí a hovězí maso je často označováno jako tzv. „maso z luk a pastvin“, protože není používáno žádných hormonálních stimulatorů ani jiných prostředků, které by zasahovaly do přirozeného růstu zvířat. Tato kvalita může být podtržena certifikací farem jako podniků ekologického zemědělství a prodejem jehněčího masa se známkou BIO (Ondruch, 2007).

3.2.2. Mléčná užitkovost

Ovčí mléko je především hlavní složkou pro výživu narozených jehňat. Délka laktace trvá přibližně 100 – 250 dnů a je ovlivněna plemennou příslušností a odstavením jehňat. V případě dojení se ovce dojí 2x denně, a to ručně, nebo strojem, se mléko používá k jeho dalšímu zpracování na různé mléčné výrobky, nejvíce oblíbené jsou ovčí sýry. Ovčí mléko a mléčné výrobky nejsou v České republice vůbec průmyslově zpracovány. Jejich produkce vzniká na malých rodinných ekofarmách (Horák, 2012).

Průměrný obsah základních složek ovčího mléka za laktaci je závislý na plemeni, výživě a zdravotním stavu zvířete a obsahuje v rozmezí: sušinu 15 – 23 %, bílkoviny 4 - 8 %, tuk 5 - 9 %, laktózu 3,5 – 5,5 % a popeloviny 0,6 – 1,2 % (Horák 2012).

3.2.3. Vlnářská užitkovost

Vlna je vláknitý rohovitý produkt kůže. K nejdůležitějším vlastnostem vlny patří jemnost, délka, zkadeření, barva, lesk, vyrovnanost, charakter, pevnost, tažnost, výtěžnost, pružnost, vlhkost, hydroskopičnost atd. (Horák 2012).

Produkce a kvalita vlny je ovlivněna celou řadou vnitřních a vnějších vlivů. Mezi vnitřní faktory patří především plemeno, pohlaví, plodnost, věk a další. K vnějším vlivům patří výživa, ošetřování, zdravotní stav, dojení, klimatické podmínky atd. (Vejčík, 2007).

Vlnářské zaměření je v současné době na ústupu, proto se ovce šlechtí spíše na maso. Vlna je nedoceněnou surovinou v textilním průmyslu, která je vytlačována umělými materiály. Začíná se používat ve stavebnictví, kde je využívána jako izolační materiál.

3.2.4. Plodnost ovcí

Plodnost ovcí je také užitková vlastnost a má velký význam pro efektivnost a ekonomiku chovu ovcí, kdy se chovatelé ovcí zaměřují nejvíce na produkci jehněčího masa. Ovce se mohou zapouštět a bahnit v intenzivních podmínkách chovu i 2x do roka. Nejekonomičtější je pro chovatele dosažení co největší plodnosti bahnic, a to průměrně dvě odchovaná jehňata na ovci při jednom vrhu.

3.3. Reprodukce ovcí

3.3.1. Příprava ovcí a beranů

Ekonomickou úspěšností v chovu ovcí je rychlé obahnění stáda. Před připouštěním bahnic musí chovatel provést selekci základního stáda bahnic, to znamená, že musí prohlédnout všechny bahnice, musí posoudit jejich výživný stav, mléčnou žlázu, struky, končetiny a zuby. Měl by vycházet i ze záznamů z předcházejících chovných sezón a vyřadit ovce, které mají tři negativní záznamy (např. nezabřeznutí, nízká plodnost, problémy při porodech, špatné mateřské vlastnosti, špatná mléčnost, špatný odchov mláďat, přebíhání apod.). Před připouštěním se nemají zařazovat žádná nová zvířata z důvodu možného zavlečení nákazy. Berani musí být chováni odděleně od ovcí. Účinku beraních feromonů mají být ovce vystaveny 14 dní před začátkem připouštění. Před připouštěním bahnic je zapotřebí ostříhat vlnu v okolí vnějších pohlavních orgánů a případně odčervit. Dále je zapotřebí zlepšit jejich kondici a to tím, že do krmné dávky zařadíme jadrné krmivo (např. oves) nebo kvalitní pastvu. Konečným efektem bude vyšší plodnost bahnic. Také berany je potřeba připravit na připouštění. Jejich tvorba spermatu trvá 6 – 8 týdnů. Před touto dobou je potřeba upravit paznehty, provést potřebnou vakcinaci na odčervení a aplikovat preparáty s obsahem vitamínu E a selenu a zároveň je převést na kvalitní pastvu (Horák, 2012).

3.3.2. Připouštění

Praxe rozeznává 4 přirozené způsoby připouštění, a to volné, skupinové, harémové, individuální a také se provádí umělá inseminace ovcí. Připouštění trvá zhruba 40 dní a na jednoho berana by mělo připadnout maximálně 50 kusů bahnic, poté se berani ze stáda

mohou stáhnout. Z chovatelského hlediska jsou 3 termíny zapouštění: zimní, jarní a podzimní bahnění. V našich podmínkách převládá zimní bahnění což je od prosince do února, jarní bahnění se uskutečňuje v březnu až květnu a podzimní bahnění probíhá v srpnu až říjnu, které lze docílit po překonání jarního mimoplodného období (Horák, 2012).

3.3.3. Březost a bahnění

Délka březosti je zhruba 150 dní a v tomto období je potřeba dbát na dostatečnou a správnou výživu bahnic pro správný vývoj plodu. Březím ovcím je potřeba i v zimě zajistit denně pohyb na čerstvém vzduchu, nebo v případě ustájení je nutné intenzivní větrání. Při bahnění ovcí se zasahuje pouze v akutních případech, kdy bahnice není schopna dále pokračovat aktivně v porodu, nebo má jehně nepravidelnou polohu, jinak nepotřebují asistenci při porodu. Jehňata se rodí bez jakékoli imunity, a proto je důležité včasné napití mleziva od ovce, ideálně do 2 hodin po narození, ve 12 % případů je nezbytná pomoc ošetřovatele. Po porodu je také důležitá desinfekce pupečního pahýlu jehněte. O průběhu bahnění je dobré, když si chovatel vede záznamy, pro příští bahnění bude vědět, které ovce rodily samy, nebo které ovce měly nějaké problémy. Po porodu je potřeba bahnici dát kvalitní seno a dostatek pitné vody. (Horák, 2012).

3.3.4. Odchov a odstav jehňat

Péče o jehňata je potřeba už od jejich narození. Podle vyhlášky č. 136/2004 Sb., která udává povinnost označování zvířat a vedení jejich evidence stanovuje, že každá ovce musí být nejpozději do 6 měsíců od narození, vždy však před tím, než opustí hospodářství, kde se narodila, označena dvěma identifikačními prostředky v podobě plastové ušní známky do každého ucha. Úspěch odchovu je ovlivněn porodní hmotností jehněte a nejkritičtější jsou první čtyři týdny života jehněte. Cílem chovatele je, aby ovce měla ve vrhu dvě zdravá jehňata, která je bude schopna bez komplikací sama odchovat. Odstav jehňat se provádí ve věku asi 4 měsíců, kdy jejich váha se pohybuje kolem 22 – 28 kg, což je asi 50 % hmotnosti matky (Horák, 2012).

3.4. Význam a technika chovu ovcí

Chov ovcí se opět dostává do popředí českého zemědělství z důvodů udržování krajiny v kulturním stavu podhorských a horských oblastech a účelného využití produkce trvalých travních porostů. Udržovaná krajina patří k podmínkám vytváření pracovních míst v oblasti turistického ruchu.

Ovce jsou schopné zhodnotit i pastevní plochy, které nejsou vhodné pro ostatní hospodářská zvířata, protože spásají porost níže než skot a koně (Bucek, 2008).

Ovce se v České republice pasou převážně na pastvách, tedy na trvalých travních porostech, kde se pasou volně, které jsou buď oploceny plotem, nebo jsou využívány elektrické ohradníky. Pastva představuje nejekonomičtější a hlavně nejlevnější způsob krmení a je dostatečným zdrojem živin pro zvířata, kdy chovatel nemusí vynakládat téměř žádné náklady ani úsilí na obsluhu zvířat. Ovce potřebují mít úkryt před sluncem či intenzivními dešti, proto je nutné zřídit zastínění nebo postačí přirozený úkryt v podobě shluklých stromů. Dále potřebují mít zajištěný trvalý přísun pitné vody, solné a minerální lizy. Ovce nemusí být po celou dobu na jedné pastvě, ale mají k dispozici i jiné pastevní plochy, kam se zvířata přehánějí. Přes zimu mohou zůstat ovce na pastvách, kde mají k dispozici mobilní příkrmíště se senem nebo se přemísťují do ovčína.

3.5. Ekonomika chovu ovcí

Z ekonomického hlediska chov musí být ziskový a to tak, že tržby musí převyšovat náklady. Chov ovcí, který je vhodný pro většinu lokalit horských a podhorských oblastí, by měl probíhat na pastvách, což představuje ekologický způsob chovu, omezuje se používání mechanizačních strojů a zamezuje se zaplevelení pozemků.

Ekonomika chovu ovcí je závislá na podpoře státu a Evropské unii a na finální produkci ovcí. Dotace by měla především sloužit jako podnět k rozvoji a modernizaci chovu. Finální produkcí se rozumí počet narozených a odchovaných jehňat a produkce vlny, ale vlna je v současné době nerentabilní. Ekonomická efektivnost chovu masných plemen je tedy závislá na kvantitativní produkci kvalitního jehněčího masa. V chovu ovcí

zaměřených na masnou užitkovost se snižují náklady spojené s dojením u plemen s výhradně mléčnou či kombinovanou užitkovostí. Největší nákladovou položkou v chovu ovcí jsou převážně nutné a nezbytné náklady na krmení a steliva a pracovní náklady. Z pohledu co možná největší objektivit je ekonomiku chovu ovcí sledovat v rámci uzavřeného obratu stáda (Štolcová, Štolc, 2007).

Ekonomika chovu je rozdílná i podle velikosti chovaného stáda. Pokud jde o chov v malém, tedy pro zálibu, uvažuje chovatel o efektu vynaložené práce úplně jinak, než chovatel, který chová ovce pro ekonomický efekt. Chová-li ovce s cílem ekonomického efektu, je potřeba vycházet z toho, co má k dispozici. Jde o možnosti pastvy, ustájení a mechanizační vybavení, dále je nutné zvážit přírodní a klimatické podmínky a mít představu o výsledku chovu. Obecným principem ekonomiky chovu je vyrobit jednotku produkce co nejlevněji, najít optimalizaci mezi náklady, cenou produkce a dotacemi (Horák, 2012).

3.6. Chov ovcí v ekologickém zemědělství

Ekologické zemědělství je fenoménem dnešní doby, který nabývá postupem času stále více na významu a je v Evropě i u nás uznávanou metodou, která je přesně definována zákonem. V současné době jsou platnými pravidly pro ekologické zemědělství zákon č. 344/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Dále je důležitá vyhláška MZe č. 16/2006 Sb., nařízení Rady (ES) č. 834/2007, nařízení Komise (ES) č. 889/2008 a č. 1235/2008.

Ekologické zemědělství zaručuje šetrné postupy k životnímu prostředí s cílem produkce zdravých potravin, která vychází z místních zdrojů a podmínek. Podpora údržby krajiny, která je ze strany státu i Evropské unie, je snahou o nápravu a zachování české krajiny pro naše další generace. Stanovují se jasné podmínky v rámci rovné dotační politiky státu. Z toho vyplývá, je-li zdravá půda, pak jsou zdravé rostliny a zdravá zvířata, tím se vyprodukuje zdravé potraviny a jsou zdraví i lidé.

Zásadou je využívání místních zdrojů (hnojiv, krmiv). Zvířata jsou chována na pastvě, kde mají výběh, krmí se ekologickými krmivy a nepodávají se jim žádné krmné směsi. Udrží a zlepší se půdní úrodnost, která má kladný vliv na osídlení venkova a tradiční ráz kulturní zemědělské krajiny.

3.6.1. Zařazení farmy do ekologického zemědělství

Osoba, která chce podnikat v ekologickém zemědělství, musí uzavřít smlouvu o inspekci a certifikaci s kontrolní organizací např. s KEZ o.p.s., ABCERT AG, Biokont. Dále bude provedena předem ohlášená vstupní kontrola, která prověří připravenost podniku na ekologický způsob hospodaření. Poté si žadatel musí podat žádost o registraci s osvědčením o zápisu do evidence zemědělského podnikatele na Ministerstvo zemědělství České republiky (MZe). K datu doručení žádosti o registraci MZe začne běžet přechodné období, které bude trvat dva roky od konvenčního k ekologickému hospodaření a po celou tuto dobu musí dodržovat všechna ustanovení, týkající se ekologického zemědělství. Pro získání dotací MZe je nutné mít přihlášené a evidované pozemky v LPIS, na kterých žadatel hospodaří (KEZ, 2014; Horák, 2012).

3.7. Podpora podnikání

Rozdělení podpory podnikání podle Vebra:

- formy (jakou podobu má) - Finanční
 - Informační
- subjektu (kdo ji poskytuje) - Vládní subjekty (ministerstva)
 - Nevládní, neziskové subjekty (profesní a oborové komory)
 - Komerční subjekty (primárním cílem tvorba zisku)
- objektu (komu je určena) - Podnikateli
 - Malým a středním podnikům
 - Velkým podnikům
 - předmětu zaměření

Finanční podporou neboli jiným slovem dotace se rozumí peněžitý dar, který můžeme rozlišit na dva směry a to na dotace ve směru podpor a dotace ve směru kompenzací. Dotace ve směru podpor můžeme chápat jakousi motivací k činnostem (hospodaření v méně příznivých oblastech, nákupu půdy, strojů či modernizaci budov). Dotace ve směru kompenzací můžeme chápat jako motivaci k činnostem, např. odškodnění za újmu při nepříznivém počasí, částečně může kompenzovat pojistné vynaložené na pojištění (Kouřilová, 2009).

3.7.1. Pojem podnikání

Podnikání má různá pojetí, a proto jej členíme dle ekonomického, psychologického, sociologického a právního pojetí (Veber, 2008).

Podnikání je proces vytváření čehosi jiného, čemuž náleží hodnota prostřednictvím vynakládaného času a úsilí, přebírání finančních, psychických a společenských rizik a získávání odměny v podobě peněžního a osobního uspokojení (Hisrich, 1996).

K podnikání patří motivace, seberealizace, nezávislost, odpovědnost, organizování, delegování, kreativní přístup, je to cílevědomá činnost, vyzkoušet něco nového, něčeho dosáhnout při určitém riziku neúspěchu, vytvoření pracovních příležitostí a to vše za účelem dosažení zisku. Podnikání vychází z vnitřní aktivity podnikavého člověka, nelze jej nařídít ani naplánovat, lze je však vyvolat nebo usnadnit. Tyto aktivity mohou být utlumeny nebo úplně potlačeny různými bariérami.

Podnikání v zemědělství je velmi závislé na vývoji klimatických podmínek a na prodejních a výkupních cenách. Proto je pro zemědělské subjekty dotační podpora velice důležitá, v některých případech to může být i otázka existence podniku.

Podnikatel musí respektovat skutečnost, že podniká v prostředí, ve kterém platí řada zákonů a chce-li v podnikání uspět, musí uspokojit potřeby svých zákazníků. Musí mít potřebné znalosti, dovednosti a především ochotu obětovat svůj volný čas, rodinu, ale i koníčky pro daný cíl. Každý podnikatel se snaží hospodařit tak, aby dosahoval nejvyšších výsledků s co nejnižšími náklady.

3.8. Náklady

Náklady můžeme charakterizovat jako peněžní prostředky, účelně vynaložené za příslušné období. Náklad je tedy cena spotřebovaných výrobních faktorů.

Třídění nákladů (Synek, 2006): podle druhů, podle účelu, podle závislosti nákladů na změnách objemu výroby, podle původu spotřebovaných vstupů, podle činnosti atd.

❖ **Druhovému třídění nákladů** (vychází z výrobních faktorů)

- Základní nákladové druhy: 1. spotřeba materiálu, energie a externích služeb,
- 2. osobní náklady (mzdy, platy, provize,...),
- 3. odpisy ne/hmotného dlouhodobého majetku,
- 4. finanční náklady (nákladové úroky).

❖ **Účelové třídění nákladů**

Vymezené části podniků, které evidují náklady, za něž jsou odpovědní.

1) **Třídění nákladů podle útvarů** – náklady jsou sledovány podle středisek

- *jednicové náklady* (lze je přímo připočítat určitému nákladovému středisku),
- *režijní náklady* (nelze je připočítat přímo) - materiálové, výrobní, správní, odbytové.

2) **Třídění nákladů podle výkonů** (kalkulační třídění nákladů)

Umožňují zjišťování nákladů podle jednotlivých výrobků.

- *jednicové náklady* – lze je přiřadit jednotlivým druhům,
- *režijní náklady* – jsou společně vynakládány na více druhů výrobků či chod podniku.

❖ **Náklady podle závislosti na změnách objemu výroby**

- *variabilní náklady* – mění se se změnami objemu výroby,
- *fixní náklady* – nemění se s objemem výroby, mění se až při změně výrobní kapacity.

❖ **Náklady podle původu spotřebovaných vstupů**

- *Prvotní (externí) náklady* – z okolí podniku
- *Druhotné (interní) náklady* – vznikají spotřebou vnitropodnikových výkonů

❖ **Náklady podle podnikových funkcí**

- *Náklady na pořízení*

3.9. Organizace poskytující podpory v zemědělství

Zemědělství patří mezi odvětví národního hospodářství, které je striktně omezováno zákony a předpisy České republiky, ale i Evropskou unií.

Finanční podpora v zemědělství se poskytuje převážně prostřednictvím Ministerstva zemědělství (MZe), Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF) a Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF).

3.9.1. Ministerstvo zemědělství

Je ústřední orgán státní správy a je zřízeno zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, je ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, vodní hospodářství, potravinářský průmysl a pro správu lesů, myslivost a rybářství, mimo území národních parků (MZe, 2014).

3.9.2. Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.

PGRLF byl založen na základě usnesení vlády České republiky v roce 1993. Od roku 2008 se řídí zákonem č. 252/1997 Sb. v platném znění. Od 1. ledna 2000 se PGRLF personálně i organizačně oddělil od Ministerstva zemědělství a svoji činnost začal zajišťovat vlastními pracovníky. PGRLF je tedy akciovou společností, kdy 100% akcií vlastní Česká republika a práva jediného akcionáře zajišťuje Ministerstvo zemědělství prostřednictvím svého ministra. Statutárním orgánem je představenstvo a kontrolní funkci má dozorčí rada. PGRLF má jediné pracoviště v Praze a kontaktními místy pro žadatele o podporu je SZIF Oddělení příjmu žádostí a LPIS v každém okrese (PGRLF, 2014).

V současné době je základní činností PGRLF subvencování části úroků z úvěrů subjektů podnikajících v zemědělství, lesnictví, vodním hospodářství a subjektů, které se zabývají zpracováním produkce ze zemědělské výroby. Další významnou činností je finanční podpora zemědělského pojištění a pomoc zemědělským subjektům při řešení přechodného nedostatku finančních prostředků na provozní náklady. Lze tedy říci, že PGRLF se stal jedním ze základních kamenů dotační politiky Ministerstva zemědělství v rámci národních podpor (PGRLF, 2014).

Podpory z PGRLF jsou zaměřené na zlepšení struktury zemědělských a lesnických podniků a zvýšení efektivity a dále na podpory pro řešení přechodného nedostatku finančních zdrojů na vybrané provozní výdaje. Jedná se o podporu nákupu půdy, podporu pojištění, podporu krátkodobého financování, podporu obcím, povodňové půjčky, podporu na provoz a podporu pro mladé zemědělce (PGRLF, 2014).

PGRLF významným způsobem pomáhá zemědělským subjektům při obnově strojů a zařízení, při pořízení osiv a sadby, nákupu hnojiv a pesticidů a dalších provozních prostředků. Velmi pozitivní a do budoucna pravděpodobně stále žádanější je podpora zemědělského pojištění.

3.9.3. Státní zemědělský intervenční fond

SZIF je právnickou osobou se sídlem v Praze a jeho činnost se řídí zákonem o Státním zemědělském intervenčním fondu č. 256/2000 Sb., ve znění zákona č. 128/2003 Sb. a ve znění zákona č. 85/2004 Sb. a prováděcími právními předpisy ve formě nařízení vlády. Jde o akreditovanou platební agenturu, která zprostředkovává finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů. Dotace z EU jsou poskytovány z Evropského zemědělského záručního fondu (EAGF), také z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a z Evropského rybářského fondu (EFF). Právě jejich prostřednictvím se rozdělují finanční prostředky určené ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony (SZIF, 2014).

SZIF provádí opatření společných organizací trhů Evropské unie. Jedná se o přímé platby a národní doplňkové platby k přímým podporám. Dále velkým přínosem pro zemědělství představuje Program rozvoje venkova (PRV) a tržní opatření Společného evropského trhu, které řeší výkyvy poptávky a nabídky na trhu a tím zabezpečuje větší jistotu a lepší stabilitu zemědělským podnikatelům v podnikání (SZIF, 2014).

Program rozvoje venkova ČR je evropským zdrojem finančních prostředků kofinancovaných částečně ČR. Podpory jsou svým charakterem buď investiční, nebo plošné (s výjimkou řešení lesních kalamit a podpory funkcí lesa). V rámci investičních podpor jsou vyhlašovány výzvy na příjem projektů. Plošné podpory jsou podávány formou tzv. jednotných žádostí každoročně do 15.5., které přijímají pracovníci SZIF Oddělení příjmu žádostí a LPIS (SZIF, 2014).

Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství, jehož cílem je, zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova, podpora zemědělské prvovýroby a zpracování zemědělských produktů. Navíc je zde zahrnuta i podpora lesního a vodního hospodářství (SZIF, 2014).

3.10. Registrační evidence

3.10.1. Evidence půdy

Pokud chce uživatel zemědělské půdy žádat o dotaci vztahující se k zemědělské půdě, musí být evidován na Ministerstvu zemědělství v systému LPIS.

LPIS (land parcel information system), *system informací o zemědělských parcelách*. Jde o software s on-line centrální databází evidence půdy, založený na uživatelských vztazích. Pomocí leteckých snímků jsou zakreslovány půdní bloky, podle skutečného hospodaření farmářů. Díl půdního bloku představuje souvislou plochu zemědělské půdy, která je označena kulturou, výměrou a je obhospodařovaná jedním farmářem.

Za správnost této databáze ručí Ministerstvo zemědělství. Tuto evidenci půdy mají na starosti pracovníci SZIF Oddělení příjmu žádostí a LPIS, kteří mají uzavřené pracovní dohody s MZe. Farmář si podá žádost o zaevidování dílu půdního bloku a společně s přeloženými právními důvody hospodaření zaměstnanci SZIF zaevidují stav hospodaření. Z pohledu evidence půdy je významným atributem kultura, což je využití určité části půdy v daném území z hlediska pěstované zemědělské plodiny nebo traviny.

Uživatel zemědělské půdy je fyzická nebo právnická osoba užívající půdu. V databázi LPIS je uživatel identifikován jedinečným číselným identifikátorem. Základním cílem LPIS je umožnit farmářům získávat v krátkém čase z LPIS kvalitní a srozumitelné údaje o jimi užívaných půdních blocích. Farmáři mají přístup v reálném čase k aktuálním údajům. Pro snadnější editaci uživatelských bloků se mohou zapnout přes ortofoto snímky katastrální mapy a katastrální hranice území.

Obr. č. 1: Ortofoto a katastrální mapa v LPIS

Zdroj: MZe, LPIS

3.10.2. LPIS a jeho význam pro dotace

Zemědělec je povinen mít všechny své obhospodařované pozemky správně zaevidované v registru půdy LPIS a na základě tohoto zákresu si může požádat o dotaci. LPIS funguje jako databáze obsahující mimo jiné geografická data, která jsou základem pro platby na plochu (SAPS) a tím je tedy přímá vazba na dotace. Žadatel o dotaci SAPS přebírá deklarované výměry pozemku vedeného v LPIS do žádosti o dotaci.

LPIS rovněž funguje jako základní podklad pro kontroly na místě, které provádí SZIF oddělení inspekční služby. Cílem těchto kontrol je ověření plnění podmínek definovaných pro opatření, v rámci nichž žadatel žádá o dotaci a deklarované výměry pozemků uvedených v žádosti se skutečným stavem hospodaření. Pokud při kontrole je zjištěná výměra pozemků výrazně odlišná od výměry uvedené v žádosti, je žadateli udělena sankce, tedy snížená platba dotace. Pokud je zjištěno, že žadatel obhospodařuje plochu větší, než je plocha v LPIS, je dotace vypočítána pouze z výměry evidované v LPIS.

3.10.3. Evidence zvířat

Každý chovatel, který chová alespoň jednu ovci, má ze zákona povinnost nahlásit zvíře a registrovat chov do centrální evidence zvířat. Garantem plemenářské práce a vedení centrální evidence zvířat je Českomoravská společnost chovatelů, a.s. (ČMSCH) pracoviště Hradištko pod Medníkem. Chov neoznačených zvířat, nebo že chovatel nemá

číslo hospodářství, je porušování zákonných norem České republiky. Dále je i povinností hlásit narozená, uhynulá či poražená, ale i přesunutá zvířata a vést o tom evidenci.

Chovatel musí kontaktovat krajského odborného pracovníka ČMSCH, po vyplnění příslušných formulářů přidělí pracovník evidenční číslo hospodářství, poté si chovatel objedná ušní známky pro zvířata, tyto známky jsou jedinečné a jsou přidělené na konkrétní hospodářství. Po obdržení známek musí chovatel označit zvířata a přihlásit je na předepsaném formuláři do centrální evidence zvířat. Veškerá hlášení o nastalých změnách se zvířaty je povinen chovatel nahlásit do 7 dnů.

3.11. Podpora v rámci Jednotné žádosti

Mezi hlavní poskytované finanční podpory pro zemědělské podnikatele patří přímé platby vyplácené na 1 hektar obhospodařované plochy. Hlavním cílem je zabezpečit zemědělcům stabilnější příjmy a je nejvíce využívanou dotační podporou. Žadatelem je fyzická nebo právnická osoba, obhospodařující zemědělskou půdu, která je na ni vedena v Evidenci půdy, tedy v LPIS.

V rámci Jednotné žádosti jsou sdruženy tyto platby:

Jednotná platba na plochu (SAPS), přechodné vnitrostátní podpory (PVP), platby v rámci méně příznivých oblastí (LFA), platby v rámci oblastí Natura 2000 na zemědělské půdě, platba na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka, oddělená platba za cukr (SSP), oddělená platba za rajčata (STP), zvláštní podpora na tele masného typu, zvláštní podpora na bahnice, popř. kozy, pasené na travních porostech, zvláštní podpora na brambory pro výrobu škrobu, zvláštní podpora na chmel a agroenvironmentální opatření (AEO), do kterého se v roce 2014 již nešlo zařadit.

Jednotnou žádost zemědělci podávají každoročně do 15.5. na SZIF OPŽL. Zaměstnanci OPŽL společně se zemědělci tyto žádosti generují nebo si ji zemědělec prostřednictvím Portálu farmáře může vygenerovat sám a poté ji elektronicky odeslat. Dále se tyto žádosti kontrolují, založí je do systému a následně je předají dalšímu oddělení SZIF. Po předání

žádostí dochází ke kontrolám na místě, vystavují se rozhodnutí a poté také dochází i k postupnému vyplácení finančních prostředků.

3.11.1. Podmínky pro žadatele o dotace

S evropskými dotačními nástroji jsou úzce svázány kontroly podmíněnosti - **Cross compliance**, jejichž dodržování je podmínkou pro čerpání vybraných dotací (přímé platby, AEO), v ČR platné od 1.1.2009. Cross compliance je anglický výraz pro Kontrolu podmíněnosti, které podléhají všichni žadatelé, kteří žádají o přímé platby v rámci Jednotné žádosti. Tyto podmínky se každým rokem mění a zahrnují dvě části: standardy Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC – *Good Agricultural and Environmental Conditions*) v podobě 11 podmínek a povinné požadavky na hospodaření (SMR – *Statutory Management Requirements*) v podobě 15 podmínek, kde jsou vyhodnocovány i minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin v rámci Agroenvironmentálního opatření (AEO).

3.11.2. SAPS (Jednotná platba na plochu)

Hlavním cílem jednotné platby na plochu je zabezpečit zemědělcům stabilnější příjmy. Podmínkou pro poskytnutí podpory je minimální výměra 1 ha způsobilé zemědělské půdy, přičemž na druhu zemědělské kultury nezávisí výše podpory. Žadatel může žádat na ornou půdu, travní porost, vinice, chmelnice, ovocný sad či jinou kulturu. Zemědělská půda musí být na žadatele vedena v LPIS od data podání žádosti do 31.srpna kalendářního roku, ve kterém žádá o podporu. Žadatel musí hospodařit v souladu s podmínkami Cross Compliance. Tuto finanční podporu využívají až na malé výjimky všichni uživatelé evidovaní v LPIS. Platba je hrazená z prostředků EU.

Tabulka č. 5 Vývoj sazeb SAPS, které byly vypláceny žadatelům

Rok	Sazba (Kč/ha)		Rok	Sazba (Kč/ha)
2004	1830,40		2009	3710,00
2005	2110,70		2010	4060,80
2006	2517,80		2011	4686,50
2007	2791,50		2012	5387,30
2008	3072,20		2013	6068,88

Zdroj: Roubalová, 2013

3.11.3. PVP (Přechodné vnitrostátní podpory)

Podmínkou výplaty je přiznaná platba SAPS. Slouží k dorovnání jednotné platby na plochu na úroveň starých členských států EU a je plně hrazena z rozpočtu České republiky. PVP jsou nástupci národních doplňkových plateb Top-Up, které byly poskytovány v letech 2007 až 2012. Dotace se poskytuje na zemědělskou půdu, chov krav bez tržní produkce mléka, chov ovcí /koz a 3 tzv. historické platby (stav ke dni 31. 3. 2007) – na přežvýkavce, na chmel a na bramborový škrob. Tato platba je hrazená z prostředků České republiky (SZIF, 2014).

3.11.4. LFA (Platba v méně příznivých oblastech)

Platba LFA se poskytuje pouze v horské oblasti, v ostatní méně příznivé oblasti a v oblasti se specifickým omezením. Specifickou podmínkou pro LFA je dodržovat stanovenou intenzitu chovu hospodářských zvířat. Platba je hrazena z prostředků EU (SZIF, 2014).

3.11.5. Zvláštní podpora na bahnice, popř. kozy, pasené na travních porostech

Tato podpora je vyplácena na celkový počet VDJ, stanovený podle počtu ovcí a koz, žadateli, který chová ovce a kozy formou pastevního způsobu chovu, tzn. pasením na travních porostech, evidovaných na žadatele v LPIS. Přepočítávací koeficient ke stanovení počtu VDJ k platbě na bahnice popř. kozy je 0,15. Žadatel je povinen chovat ovce a kozy pasením na travních porostech v období od 15. května do 11. září příslušného kalendářního

roku. Bahnice musí být evidovány v ústřední evidenci zvířat a bahnicí se považuje samice starší jednoho roku, nebo která alespoň jednou rodila. Tato platba je hrazena z prostředků EU (SZIF, 2014).

3.11.6. AEO (Agroenvironmentální opatření)

Cílem AEO je podpora způsobů využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí a krajiny, podpora zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržby krajiny. Základní podmínkou bylo uzavření pětiletého závazku podáním žádosti o zařazení na počátku pětiletého období a v rámci tohoto závazku každoroční podávání žádosti o poskytnutí dotace. Společné podmínky pro žadatele AEO bylo Cross Compliance – kontrola podmíněnosti, vedení evidence o hnojivech, pomocných látkách, upravených kalech a sedimentech, vedení evidence o používání přípravků na ochranu rostlin, minimální požadavky na údržbu travních porostů, posuzování užívané výměry, kultury a období rozhodné pro poskytnutí dotace, vykázání veškeré zemědělské půdy a možná kombinovatelnost AEO s dotacemi poskytovanými Ministerstvem životního prostředí. Žadatel se v předcházejících letech mohl zařadit a žádat poskytnutí dotace na dotační titul Ekologické zemědělství, Integrovaná produkce ovoce, zeleniny, vinné révy, Ošetřování travních porostů, Zatravňování orné půdy, Pěstování meziplodin a Biopásy. Tato platba je hrazena z prostředků EU (SZIF, 2014).

3.12. Podpora v rámci národních dotací

Ministerstvo zemědělství vydává každý rok Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytnutí dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Tyto dotace se poskytují žadatelům, kteří splňují podmínky a lhůty, které jsou v zásadách uvedeny u jednotlivých dotačních programů.

3.12.1. Udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat

Předmětem dotace dle Zásad Ministerstva zemědělství:

- **Podpora zavádění a vedení plemenných knih dle plemen vyjmenovaných hospodářských zvířat.** Účelem tohoto dotačního programu je podpora uznanému chovatelskému sdružení na zavádění a vedení plemenných knih podle plemen až do výše 60 % prokázaných přímých nákladů na předmět dotace u ostatních vyjmenovaných hospodářských zvířat.
- **Kontrola užitkovosti, výkonnostní zkoušky, výkonnostní testy a posuzování a kontrola dědičnosti užitkových vlastností a zdraví vyjmenovaných hospodářských zvířat.** Účelem tohoto dotačního programu je poskytnutí podpory chovateli, jehož hospodářská zvířata jsou zařazena do kontroly užitkovosti, která bude poskytnuta prostřednictvím oprávněné osoby zajišťující kontrolu užitkovosti. Oprávněná osoba obdrží 4 % z přiznané dotace. Chovatel, který má ovce zařazené do kontroly užitkovosti dostane do 150 Kč za kus, a u ovcí s prováděnou kontrolou mléčné užitkovosti dostane do 300 Kč za kus.
 - **Podpora oprávněným osobám zajišťujícím kontrolu užitkovosti na zabezpečení rozborů vzorků mléka.** Podpora u ovcí do 9 Kč na 1 kus v kontrole užitkovosti dojených plemen v chovech, kde je prováděna kontrola mléčné užitkovosti.
 - Podpora chovateli na plemenného berana pocházejícího z chovu zapojeného v kontrole užitkovosti a zapsaného do plemenné knihy s přiděleným ústředním registrem, chovaného v době od 1. 9. 2013 do 31. 8. 2014. Podpora je do 17 Kč na jeden krmný den.
 - Podpora chovateli na plemenného berana nebo kozla s doloženou plemennou hodnotou, vybraného uznaným chovatelským sdružením do plemenitby a prodaného a zařazeného v elitních třídách, v období od 1. 9. 2013 do 31. 8. 2014. Podpora je do 3 500 Kč za kus.
 - **Podpora testování.** Podpora je poskytnuta osobě oprávněné k testování a posuzování vyjmenovaných hospodářských zvířat a u ovcí do 15 000 Kč na prověřenou skupinu v roce (Zásady MZe, 2014).

3.12.2. Nákazový fond

Účelem tohoto dotačního programu je částečná úhrada nákladů spojených s neškodným odstraňováním kadáverů. Kadáver je celé tělo mrtvě narozeného, uhynulého nebo utraceného zvířete. Jde o udržení příznivé nákazové situace v chovech hospodářských zvířat a minimalizace rizik šíření nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka. Tato podpora je poskytována osobám, kterým byl povolen výkon veterinární asanační činnosti, a to na částečnou úhradu nákladů spojených s neškodným odstraňováním kadáverů (dle § 39 odst. 1 zákona č. 166/1999 Sb.). Výše dotace do 5 Kč za kilogram kadáveru předaného k neškodnému odstranění. Tento dotační program nebude v roce 2014 realizován (Zásady MZe, 2014).

3.13. Podpora v rámci programu rozvoje venkova

Dle informací SZIF bude Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova v programovém období 2014 – 2020, ze kterého je spolufinancován Program rozvoje venkova (PRV), součástí návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných ustanoveních ohledně Evropských strukturálních a investičních fondů ("nařízení k ESIF").

Jako součást nařízení k ESIF by měla politika rozvoje venkova přispívat ke konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelnému řízení přírodních zdrojů, k opatřením v oblasti klimatu a k vyváženému územnímu rozvoji venkovských oblastí.

V souladu se strategií Evropa 2020 jsou tyto obecné cíle podpory pro rozvoj venkova na období 2014–2020 podrobněji vyjádřeny prostřednictvím těchto šesti priorit platných pro celou EU. Každé opatření z nabídky nařízení k rozvoji venkova může přispívat k cílům několika priorit. Jde o tyto priority:

- Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech.
- Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů.

- Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství.
- Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím
- Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu.
- Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech (SZIF, 2014).

3.14. Hnojení v Agroenvironmentálním opatření

Podle Zákona č. 242/2000 Sb. O ekologickém zemědělství § 13 je zakázáno na ekofarmách používat na neobnovovaných loukách a pastvinách vyšší dávku ve statkových hnojivech než 85 kg dusíku na 1 hektar za rok.

Podle metodiky k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů, jsou v dotačním titulu ošetřování travních porostů stanoveny podmínky, používání hnojiv, odlišné. § 9 odst. 8 a 9 uvádí pro titul mezofilní a vlhkomilné louky, že žadatel smí používat hnojiva každoročně v průměru na celkovou výměru těchto luk evidovanou v LPIS k 31. prosinci příslušného kalendářního roku maximálně do výše 60 kilogramů dusíku na 1 hektar, a to při započtení použití hnojiv, včetně případné pastvy zvířat. § 9 odst. 15 uvádí pro titul pastviny, že žadatel smí používat hnojiva každoročně v průměru na celkovou výměru těchto luk evidovanou v LPIS k 31. prosinci příslušného kalendářního roku maximálně do výše 80 kilogramů dusíku na 1 hektar, a to při započtení použití hnojiv, včetně případné pastvy zvířat. Z limitu 80 kilogramů dusíku na 1 ha žadatel dodává každoročně pastvou hospodářských zvířat minimálně 5 kilogramů dusíku na 1 ha a maximálně 55 kilogramů dusíku na 1 hektar. § 9 odst. 16 uvádí pro titul druhově bohaté pastviny, že žadatel má úplný zákaz používání hnojiv, s výjimkou pastvy hospodářských zvířat. Žadatel pastvou hospodářských zvířat dodá každoročně minimálně 5 kilogramů dusíku na 1 hektar a maximálně 40 kilogramů dusíku na 1 hektar výměry evidované v LPIS k 31. prosinci

příslušného kalendářního roku. V případě nedodržení minimálního nebo maximálního stanoveného limitu dusíku dodaného pastvou, hrozí žadateli sankce ve formě vrácení dotace, která byla poskytnuta za kalendářní rok, kdy k porušení této podmínky došlo.

Podle metodiky k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů je nutno dodržovat při vedení evidence o hnojivech zejména následující obecné zásady:

- evidence musí být vedena soustavně a řádně, kde je nutné zaznamenávat i pastvu hospodářských zvířat;
- záznam o použití hnojiva, pomocné látky, upraveného kalu nebo sedimentu musí být v evidenci proveden do 1 měsíce od ukončení jeho použití;
- vede se evidence o množství, druhu a době použití hnojiv, pomocných hnojiv, upravených kalů a sedimentů;
- při vedení evidence nezáleží na formě, ale na obsahu;
- evidence může být vedena několika způsoby, a to v papírové podobě, pomocí počítačových programů nebo s využitím Portálu farmáře;
- záznamy v evidenci mohou být řazeny podle pozemků, podle plodin nebo podle let;
- evidence se uchovává 7 let a musí být na požádání předložena kontrolnímu orgánu, kterému také musí být umožněno ověření údajů v ní uvedených, a to na základě dodacích listů, faktur a podobně.

Podle vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, ve znění pozdějších předpisů, je žadatel povinen vést evidenci o hnojivech, pomocných látkách, upravených kalech a sedimentech. V případě fyzické kontroly Státním zemědělským intervenčním fondem je žadatel povinen předložit evidenci o hnojivech, pomocných látkách, upravených kalech a sedimentech za uplynulý kalendářní rok. Nepředložení se považuje za porušení podmínky a hrozí žadateli sankce ve formě vrácení dotace, která byla poskytnuta za kalendářní rok, kdy k porušení této podmínky došlo.

3.15. Intenzita chovu hospodářských zvířat v AEO

Podle metodiky k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů, jsou žadateli v dotačním titulu ekologické zemědělství a ošetřování travních porostů stanoveny podmínky o splňování intenzity chovu hospodářských zvířat, a to nejméně 0,2 VDJ na hektar travního porostu obhospodařované žadatelem a evidované v LPIS a nejvýše však 1,5 VDJ na hektar zemědělské půdy obhospodařované žadatelem a evidované v LPIS. Přepočítávací koeficient dle přílohy č. 4 k nařízení vlády č. 79/2007 Sb. je u ovce ve věku nad 12 měsíců stanoven na 0,15 VDJ. Intenzita chovu hospodářských zvířat musí být splněna v průběhu kontrolního období od 1. června do 31. srpna. Při nedodržení intenzity hrozí žadateli sankce, která záleží na rozsahu a počtu porušení intenzity. Za jedno porušení se považuje pokles pod 0,2 VDJ/ha TP, nebo překročení 1,5 VDJ/hektar ZP v jednom dni. O dvě porušení se jedná, pokud dojde k poklesu po dva dny po sobě, nebo kdykoli během kontrolního období, atd. Při převodu části, nebo celého podniku je tolerance nedodržení intenzity VDJ po dobu 15 dní před a po dni zaevidování půdy do LPIS převodce nabyvatelem.

3.16. Plemena ovcí s masnou užitkovostí

Mezi nejvíce žádaná plemena ovcí s masnou užitkovostí patří Texel, Suffolk, Charollais, Hampshire a Oxford Down. Všechna tato plemena jsou dobře přizpůsobivá oplůtkovému systému pastvy.

Texel (T) - Předností je vysoká zmasilost, kvalita masa, ovce mají výborné mateřské vlastnosti a vysokou mléčnost. Patří mezi nejvhodnější plemeno pro užitkové křížení se všemi plemeny. U jehniček bývá občas obtížnější bahnění a je možné zapouštění ve věku 8 měsíců při hmotnosti 45-50 kg. Plodnost na obahněnou ovci 140-160 %. V dospělosti bahnice váží 60–85 kg a berani 90-120 kg (Horák, 2012).

Suffolk (SF) - plemeno se vyznačuje dlouhověkostí, zvířata mají větší tělesný rámec, jsou černohlavé, bezrohé, mají mírný klabonos a černé dobře osvalené nohy. Mateřské vlastnosti a mléčnost je dobrá. Plemeno je vhodné pro užitkové křížení se všemi plemeny. Zapouštění jehniček se provádí ve věku 10-12 měsíců při hmotnosti 50-55 kg. Plodnost na obahňenou ovci 170-180 %. V dospělosti bahnice váží 75-85 kg, berani 100-130 kg (Horák, 2012).

Charollais (CH) - plemeno s velmi dobrou masnou užitkovostí a plodností. Mezi přednosti patří dokonalé osvalení všech tělesných partií s minimálním výskytem tuku. Plemeno vhodné pro užitkové křížení se všemi plemeny. Zapouštění jehniček ve věku 7-8 měsíců při hmotnosti 45 kg. Plodnost na obahňenou ovci 150-170 %. V dospělosti bahnice váží 70-90 kg, berani 100-130 kg (Horák, 2012).

Hampshire (H) - plemeno je dobře osvalené, velkého tělesného rámce na nízkých silných končetinách, jsou černohlavé se značným obrostem a bezrohé. Mateřské vlastnosti a mléčnost dobrá. Zapouštění jehniček ve věku 9-12 měsíců při hmotnosti 45 kg. Plodnost na obahňenou ovci 150-160 %. V dospělosti bahnice váží 65-75 kg, berani 90-120 kg (Horák, 2012).

Oxford Down (OD) - plemeno se vyznačují velkým tělesným rámcem, tmavohlavé a bezrohé. Mléčnost a mateřské vlastnosti bahnic dobré. Plemeno odolné a vhodné k užitkovému křížení s kombinovanými užitkovými typy. Zapouštění jehniček ve věku 10-12 měsíců při hmotnosti 50-55 kg. Plodnost na obahňenou ovci 150-170 %. V dospělosti bahnice váží 80-90 kg, berani 110-120 kg (Horák, 2012).

4. VÝSLEDKY

4.1. Charakteristika farmy

Farma se nachází v Lachově. Lachov je malá vesnička, která je položena 2,5 kilometrů jihovýchodně od Teplic nad Metují a byla založena roku 1256. Lachov patří do části města Teplice nad Metují, které je nejmenším městem okresu Náchod v Královéhradeckém kraji a spadá do CHKO Broumovsko. Tato vesnička byla založena v druhé polovině 13. století a trvale zde žije kolem 80 obyvatel a některé domy a chalupy slouží k rekreaci. Obec je situována ve výšce 520 m n. m. a prochází zde silnice z Teplic nad Metují do Police nad Metují.

Farma byla založena v roce 1992 samostatně hospodařícím rolníkem Janem Šefcem. Vztah k ovčím měl již od mala, protože jeho otec dříve ovce choval. Začal hospodařit na vlastních pozemcích a pro začátek chovu si pořídil 20 ovcí. Každým rokem ovce přikupoval, a když měl zhruba 200 ovcí masného plemene, začal ovce sám rozmnožovat. Při pracích pomáhali i rodinní příslušníci a využívali starší stroje.

Obr. č. 2: Ovce na pastvě u farmáře; Foto: Alena Veselá

Ministerstvo zemědělství České republiky již od devadesátých let poskytuje dotační tituly pro zemědělsky hospodařící podnikatele. Pan Jan Šefc využívá tyto finanční podpory od státu a zmodernizovává stroje a mechanizační techniku, využívá finanční prostředky na podporu chovu ovcí, ale i dotační program podpora na úhradu nákladů na odstranění kadáverů.

Do LPIS se farmář přihlásil hned v roce 2003, kdy začal systém fungovat. V té době obhospodařoval 43,67 hektarů trvale travních porostů, ale už k 1.1.2005 užíval 282,57 hektarů trvale travních porostů.

Obr. č. 5: Jeden z půdních bloků v LPIS o výměře 116,09 ha travního porostu a pronajaté haly uvnitř tohoto půdního bloku

Zdroj: Veřejný LPIS

V roce 2007 se rozhodl vstoupit do ekologického zemědělství a uzavřel smlouvu o inspekci a certifikaci s kontrolní organizací ABCERT AG a podal si žádost o registraci na Ministerstvo zemědělství České republiky, v té době hospodařil a zařadil do přechodného období, později do ekologického zemědělství 313,5 hektarů travních porostů. Má vydané platné osvědčení o ekologické produkci, které se vztahuje na produkty z trvalých travních porostů a na hospodářská zvířata a živočišné produkty vztahující se na ovce.

Veškeré sledování a výsledky farmy jsou provedeny za rok 2012.

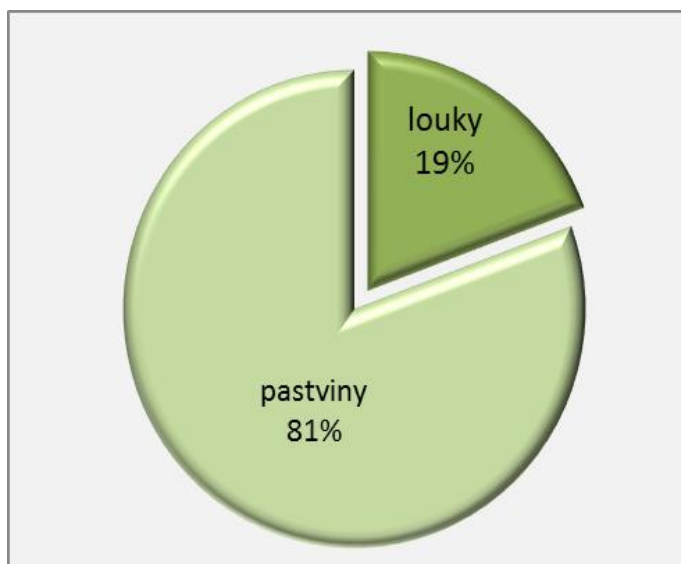
Majitel farmy vystupuje jako zemědělský podnikatel, a to jako fyzická osoba nezapsaná v obchodním rejstříku a v současné době má 3 zaměstnance. Obhospodařuje 240 hektarů vlastních pozemků a 104,70 hektarů pronajatých pozemků, které se skládají z luk a pastvin. V přepočtu na procenta činí vlastní pozemky 69 % a pronajaté pozemky 31 % obhospodařované plochy. Louky jsou o rozloze 67 hektarů a pastviny jsou o rozloze 277,7 hektarů. V přepočtu na procenta činí louky 19 % a pastviny 81 % travních porostů.

Graf č. 2 Plochy pozemků na farmě

Zdroj: vlastní práce autora

Graf č. 3 Plochy travních porostů na farmě

Zdroj: vlastní práce autora

V základním stádu je 897 bahnic kříženek masného plemene a 35 beranů masného plemene Texel, se kterými lze dosáhnout maximální zmasilosti jatečného jehněte. Každým rokem se na farmě vyprodukuje pro export přes 1300 kusů zmasilých jehňat a některá jehňata nechává do chovu.

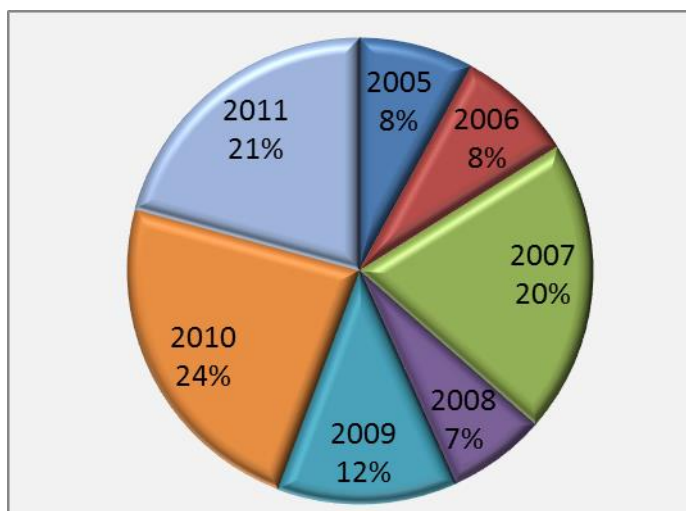
Věkovou strukturu bahnic na farmě, dle jednotlivých let, vyjadřuje tabulka č. 6 a graf č. 4, kde je zřejmé, že základní stádo bahnic bylo věkově velmi rozmanité, protože nejmladší ovci byl 1 rok a nejstarší ovci bylo 7 let. Nejvíce jsou zastoupeny ve stádě bahnice, které byly narozeny v letech 2007, 2010 a 2011 a tvořily 65 % stáda.

Tabulka č. 6 Věková struktura bahnic na farmě

Rok narození	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Celkem
Počet bahnic	71	73	183	61	112	211	186	897
%	8	8	20	7	12	24	21	100

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 4 Věková struktura bahnic na farmě

Zdroj: vlastní práce autora

4.2. Hodnocení chovu ovcí na ekologicky hospodařící farmě

Cílem majitele farmy je:

- 1) umožnit rozvoj venkova a poskytnout kvalitní život obyvatel na venkově,
- 2) zvířatům poskytnout přirozené podmínky života, tzn. chovat je volně s možností pastvy a s dostatečným množstvím pohybu na čerstvém vzduchu,
- 3) zajistit řádný odchov jehňat a kvalitně je zpeněžit,
- 4) zvířatům zajišťovat kvalitní krmiva,
- 5) zhodnocovat stávající stav farmy,
- 6) udržovat a zlepšovat dlouhodobý ráz krajiny,
- 7) získávat finanční podporu od státu a Evropské unie a tím přispívat k rozvoji ekologického hospodaření.

4.3. Využívané dotační tituly na farmě

V rámci Jednotné žádosti:

- a) Jednotná platba na plochu SAPS
- b) Méně příznivá oblast LFA
- c) Zvláštní podpora na bahnice, popř. kozy, pasené na travních porostech
- d) Agroenvironmentální opatření - Ekologické zemědělství
 - Ošetřování travních porostů
 - Zatravňování orné půdy

V rámci národních dotací:

- a) MZe - Podpora na úhradu nákladů na odstranění kadáverů
- b) SZIF - Národní doplňková platba Top-Up (nyní PVP) - zemědělská půda
 - přežvýkavci
 - chov ovcí a koz
- c) PGRLF – program zemědělec

4.3.1. Finanční podpora v rámci Jednotné žádosti

V rámci Jednotné žádosti v roce 2012 farmář žádal o následující podpory. Jedná se o Jednotnou platbu na plochu SAPS, která je hlavní platbou přímých plateb. Farmář má v LPIS registrovaných a vedených 21 pozemků o celkové výměře 344,70 hektarů, které jsou kulturou trvale travní porosty. Nežádal na celou výměru, ale pozemky si ponížil na výměru 336,17 hektarů. Dále žádal podporu na méně příznivé oblasti LFA, kde obhospodařuje 18 pozemků v oblasti horské a 2 pozemky částečně v oblasti se specifickým omezením. V horské oblasti má evidováno 332,97 hektarů travních porostů a ve specifické oblasti má evidováno 0,47 hektarů travních porostů. Také čerpal zvláštní podporu na bahnice, pasené na travních porostech, kde zařadil 897 kusů bahnic, které byly narozené v letech 2005 až 2011. Farmář je také zařazen do příslušných agroenvironmentálních opatření, kde mu běží pětileté závazkové období. Jedná se o Ekologické zemědělství, Ošetřování travních porostů a Zatravňování orné půdy. Do Ekologického zemědělství byl zařazen v roce 2011 s 21 pozemky o celkové výměře 344,70 hektarů. Do Ošetřování travních porostů byl zařazen v roce 2011 s 20 pozemky o celkové výměře 338,77 hektarů, kde splňuje různé managementy, a to Mezofilní a vlhkomilné louky bez hnojení se sečí do 31. 7., Druhově bohaté pastviny a Pastviny. V opatření Zatravňování orné půdy je zařazen od roku 2009 s 1 pozemkem o výměře 5,93 hektarů.

4.3.2. Finanční podpora v rámci národních dotací

Podpora na úhradu nákladů na odstranění kadáverů byla na farmě využívána v letech 2006 až 2011, v roce 2012 o tuto podporu farmář nežádal. V roce 2012 byla podaná žádost na Národní doplňkovou platbu Top-Up, kde farmář využít platbu na zemědělskou půdu vedenou v LPIS, platbu na přežvýkavce, registrované na hospodářství v ústřední evidenci zvířat k 31. březnu 2007, kde berani se do VDJ nezahrnují a platbu na chov ovcí a koz chované nejméně po dobu od 1. do 31. července 2012, kde berani se do VDJ nezahrnují. Podporu se strany PGRLF program zemědělec farmář využil v předcházejících letech i v roce 2012 na nákup strojního zařízení, kde tato podporovaná investice přispěla ke snížení výrobních nákladů a modernizaci strojů. V současné době farmář splácí úvěry za nákupy strojního zařízení pro svoji farmu.

4.4. Přírodní problémy na farmě

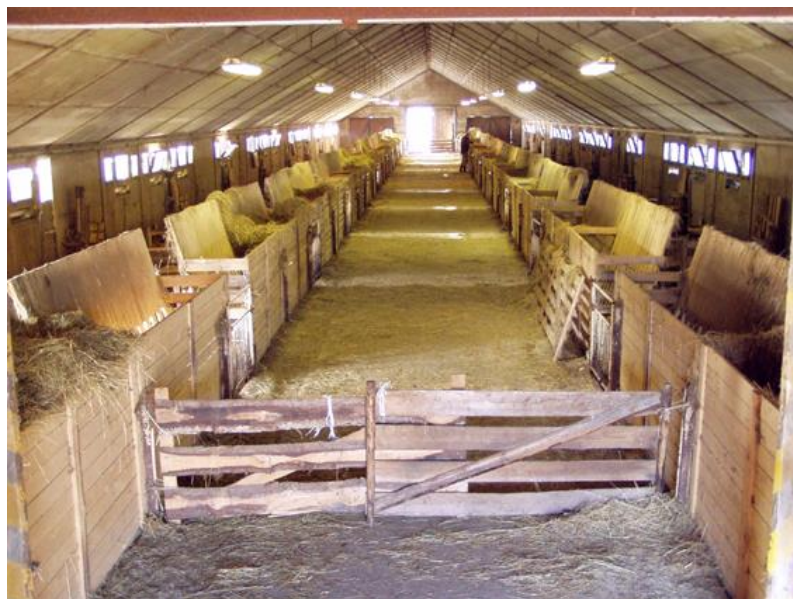
Farma se nachází v chráněné krajinné oblasti, a tím pádem je tu několik problémů. V této oblasti je přísně zakázáno pastviny hnojit a v hojném počtu se zde vyskytují krkavci, kteří cíleně útočí na stáda, jsou ohroženým druhem a zákonem chráněni. Jelikož došlo k velkému přemnožení, dostal farmář povolení k jejich odstřelu, ale s tím má spojené náklady, neboť zastřeleného krkavce musí donést na správu CHKO a poté ho odvézt do kafilérie, kde za něj musí zaplatit za likvidaci. Krkavci jsou tedy hlavním problémem nejen při porodech ovcí, ale i pro malá jehňata. Ročně kvůli krkavcům uhynie na farmě kolem 150 jehňat a takto to trvá už deset let, proto jsou ovce každým rokem před porody zavírány v halách. Kdyby ovce zůstaly na pastvě, moc narozených jehňat by nezůstalo živých, protože krkavci vyklovou jehňatům oči nebo jim vytrhnou maso z kýty.

4.5. Ustájení ovcí na zimu

Ovce jsou umístěny ve 3 halách, které nejsou ve vlastnictví farmáře, ale pro lepší odchov jehňat si je pronajmul. Haly se nachází na okraji vesničky Lachov. Kolem těchto hal se nachází pozemky, na kterých hospodaří pan Šefc. Ovce jsou z pastvin do hal umístěny před bahněním na zimní sezónu kvůli krkavcům, kde zároveň probíhá nejen stříhání, očkování, odčervení, úprava paznehtů, ale je zároveň umožněn dohled při porodech ovcí.

Obr. č. 4: Pronajaté haly pro ovce a jehňata a v popředí uskladněná senáž; Foto: Jan Šefc

Obr. č. 5: V hale upravené ustájení pro ovce; Foto: Jan Šefc

4.6. Krmení a výživa ovčí

Ovce mají v pastevním období k dispozici 279 ha trvale travních porostů v podobě pastvin. Tato celková plocha je rozdělena na několik pastevních areálů, které jsou řádně a trvale oplocené. Tyto plochy jsou po spásání rotačně střídány podle obrůstání. Po skončení pastevního období jsou tyto plochy posekány. Ovce mají po celou dobu pastvy zajištěn přísun čerstvé pitné vody, která je na pastvu dovážena v paletových kontejnerech na vodu, které jsou o objemu 1000 litrů, ze kterých je voda odpouštěna do připravených žlabů. Dále po celou dobu pastvy, ale i přes zimní ustájení v halách, nechybí ani minerální výživa, která je poskytována ve formě solných a minerálních lizů, které slouží k průběžnému přísunu soli a minerálních látek.

Při zapouštění začne farmář ovce přikrmovat senáží, nebo je přežene na kvalitní pastvu, aby byly nejvíce plodné. Měsíc po zapouštění krmí ovce lepším krmením, a potom jsou krmeny méně kvalitním krmením, tím se myslí seno. Zhruba 14 dní před porodem ovce potřebují zase lepší krmení, aby získaly mléko. Pro růst plodu ovčím stačí málo, jinak by se rodila velká jehňata, a byly by problémy. Nebo se narodí jedináček, nemusí se z ovce jehně vytáhnout, což se na farmě také stalo. Na farmě se tedy klade velký důraz na krmení. Nesmí se to přehnat s krmením ani jim dávat málo, protože by mohly být těžké porody,

nebo po porodu by ovce mohla mít málo mléka. Ovce není jako ovce, každé plemeno je rozdílné. Příklad: Ovci plemene Romanovka se narodí tři jehňata a je výrazně hubená. Ovci plemene Texel se narodí pouze jedno jehně. Po přidání obilí se ovcím vytvoří daleko více mléka. „Romanovkám“ se může dát víc, „Texlačkám“ se musí dát méně, protože při vytvoření velkého množství mléka není jedno jehně schopné vypít takové množství mléka jako tři jehňata a ovce může dostat zánět do vemene.

Farmář neobhospodařuje ornou půdu, proto nakupuje obilí, zejména oves, aby mohl ovcím přilepšit po porodu, a dále nakupuje potřebné množství slámy pro podestlání ovcí v halách, vše nakupuje od ekologicky hospodařících zemědělců.

Ročně je schopen vyrobit 1200 balíků sena, ale zároveň má z předcházejících let dostatečné množství balíků sena, které mu vydrží na hodně dlouhou dobu. Dále vyrábí senáž, která je kvalitním krmením pro ovce na zimní sezónu. Senáž sklízí sběracím vozem a uchovává v jámě pod zatíženou plachtou, protože vaky nebo jednotlivé balíkování je příliš nákladné.

4.7. Bahnění ovcí

Ovcím na farmě se převážně rodí dvojčata. Jehňata se rodí na dvě etapy od 15. února a končí se koncem května. Každý den se narodí zhruba 20 až 30 jehňat. Každé 2 hodiny se haly prochází a kontrolují se ovce, zda nemají nějaké komplikace při porodech. Zaměstnanci a majitel se střídají přes den, ale i v noci. Ovce jsou ustájeny ve vyhrazených boxech (viz obr. č. 8), když se ovci jehně narodí, přemístí se společně do vyhrazeného kotce na konci haly, kde bude ovce s jehňaty sama. Jehně se po narození prohlídne, ovcí se odstříkne trošku mleziva, protože je vemeno špinavé a mlezivo husté, pomůže se jí malinko rozdojit, aby jehněti šlo lehce tahat a napilo se. Když jehně pije bez problému, už se o něj zaměstnanci ani majitel nemusejí starat a mohou se věnovat dalším. V případě komplikací, že ovce nedrží při pití nebo jehně nechce pít, se ovce označí červenou barvou (na zádech se jim nastříkne kroužek, což značí nějaký problém), aby další, kdo střídá směnu v hlídání, věděl, že se u konkrétní ovce něco děje.

Obr. č. 6: Ustájené ovce; Foto: Jan Šefc

4.8. Jehňata

Jehňata po narození jsou označena elektronickou ušní známkou, což je v souladu s vyhláškou č. 134/2006 Sb., protože zvířata jsou určena na export do zemí Evropské unie a Arabských destinací. Pořizovací cena těchto známek je 49 Kč bez DPH, což je velice nákladné a podle farmáře zbytečné, protože takovéto označení se používá pouze v rámci Evropské unie. Jehňata jsou registrována do ústřední evidence zvířat jednou za měsíc.

Farmář si požádal na Ministerstvu zemědělství ČR o udělení výjimky na kupírování ocásků u bahnic v základním stádě, protože v ekologickém zemědělství je kupírování ocásků přísně zakázáno. Důvod, proč chce farmář kupírovat ocásky u bahnic v základním stádu je, že v případě nutné asistence u porodu je lepší manipulace s bahnicí. Tato výjimka byla farmáři schválena.

Jehňata jsou na pastvu vypouštěna až po dvou měsících jejich života. Prodej jehňat se uskutečňuje po půl roce jejich života a jsou výhradně určena pro export. Prodejní cena se pohybuje kolem 45 Kč/kg živé váhy.

4.9. Vyřazování ovcí

Ovce se chovají na farmě do 7 let jejich věku a poté se prodají na jatka a vyřadí se z evidence. Na farmě je vyzkoušeno, že ovce po dosažení 7 let ztrácí nebo nemají mléko. Ovce rodí sice do 10 - 12 let krásná dvojčata, ale nemá kapku mléka a to nemá smysl takovéto ovce nechávat.

4.10. Stříhání a odčervení ovcí

Stříhání se na farmě provádí v říjnu a v lednu. Ostříhaná vlna se naplní do žoků a od farmáře ji vykupuje firma Ondra s.r.o.. Ostříhaná vlna je vedlejší produkt, z kterého se nezbohatne. V dnešní době dostává člověk za vlnu 10 Kč/kg což nezaplatí ani stříhání, neboť stříhání ovce přijde na 40 Kč/ks. Profesionální stříhač, který je zároveň i zaměstnancem na farmě ostříhá 16 ovcí za hodinu, klidně zvládne i 160 ovcí za den.

Při odčervení ovcí se využívají naháněcí uličky, toto se na farmě provádí každý měsíc. Odčervení se provádí tak, že odčervovací přípravek je namíchan v nádobě, kterou má člověk na zádech, ze které vede hadička a na jejím konci je umístěna pistolka, se kterou se tento přípravek stříkne ovci rovnou do tlamy. Odčervení ovcí a vše co k tomu patří, jako je asanace hal a pastvin, plynování je nákladnou záležitostí, za rok za ně farmář musí zaplatit přes 200 tisíc Kč.

4.11. Kontrolování chovu zvířat

Kontrola zvířat se na farmě provádí jednou denně někdy i dvakrát denně, v případě bahnění ovcí ve dvou hodinových intervalech. Na pastvinách se kontroluje neporušenost ohrad, napajedla s vodou, provádí se dovoz vody na pastvu a sleduje se jejich zdravotní stav nebo se poskytují veterinární opatření. Přes zimní ustájení se kontroluje množství a kvalita podávaného krmiva, napajedla s vodou, větrání, podestýlka a poskytují se veterinární a chovatelské opatření. Vedou se písemné záznamy o stavech zvířat, ať už přírůstky či úhyny, o léčivech pro zvířata, o prodeji zvířat, o čištění a desinfekci ustájení.

4.12. Ošetření pastvin

Během pastevního období je pastva pro ovce základním zdrojem potravy, a proto farmář pastvinám věnuje mimořádnou pozornost. Po spásání pastviny ovce přežene na jinou pastvinu, kde je narostlý čerstvý kvalitní travní porost a na vypasené pastvině provádí ošetření ve formě posečení nedopasků, kde odstraní staré části porostu, která zvířata nespásala. Posekaný travní porost dále slouží jako přirozené hnojivo. Ovcím tak zajistí čerstvý a kvalitní zdroj potravy pro další pastevní cyklus.

4.13. Kontroly na farmě

Česká plemenářská inspekce, středisko Náchod provádí každý rok kontrolu stavu zvířat, kde kontrolují evidenci a samotná zvířata. Při této kontrole se využívají naháněcí uličky, to proto, aby ovce chodily za sebou a byla možnost zkontrolovat čísla ušních známek jednotlivých zvířat. Farmář tyto kontroly rád uvítá, neboť on sám nemusí dělat inventuru stavu zvířat. Při kontrolách se většinou přijde na to, že nějaká ovce chybí. To je většinou způsobené tím, že se některá ovce zaběhne, nebo je ztráta způsobena krkavci, ale je možná ztráta i krádeží cizích osob.

Prováděné kontroly jsou i ze strany Státního zemědělského intervenčního fondu, kde kontrolují plnění podmínek u příslušných opatření, vymezených legislativou EU a legislativou ČR, na které si farmář v rámci Jednotné žádosti požádal. Kontrolou se ověřuje, zda údaje v Jednotné žádosti, které jsou deklarovány žadatelem, odpovídají skutečnosti a zda žadatel plní veškeré závazky a povinnosti. Jde především o oprávněnost užívání dotací.

Kontroly provádí i společnost ABCERT AG, která kontroluje ekologické hospodaření a bioprodukcí. Kontroly se vztahují na dodržování všech legislativních předpisů i soukromoprávních standardů, při jejich obchodování a dovozu, na produkci a zpracovávání ekologických potravin a krmných směsí.

4.14. Ekonomické zhodnocení farmy

4.14.1. Příjmy

Tabulka č. 7 znázorňuje celkové příjmy farmy za rok 2012. Příjmy za prodaná jehňata, ovce a berany se celkově podílí 25,52 % s částkou 1.889.822 Kč, vlna se podílí 0,41 % s částkou 30.286 Kč, příjmy za prodané seno se podílí 0,52 % s částkou 38.556 Kč a příjmy za poskytování pluhování v zimním období obci se podílí 0,73 % s částkou 54.300 Kč. Shrneme-li tyto příjmy, tzn. příjmy za živočišné a rostlinné produkty a aktivitu farmáře, což jsou příjmy za jehňata, ovce, berany, vlnu, seno a pluhování, tak výsledný podíl činí 27,18 % příjmů s částkou 2.012.964 Kč. Dotace se podílí v 72,82 % celkových příjmech farmy s částkou 5.393.092 Kč.

Byly čerpány následující platby dotací: jednotná platba na plochu SAPS, platba poskytovaná v méně příznivé oblasti LFA, zvláštní podpora na bahnice pasené na travních porostech, agroenvironmentální opatření dotační titul ekologické zemědělství, ošetřování travních porostů a zatravňování orné půdy. O doplňkovou platbu Top-Up, zejména dotační titul na zemědělskou půdu, přežvýkavce a chov ovcí bylo zažádáno, ale tato platba byla vyplacena až v červenci 2013, takže není započtena v příjmech za rok 2012.

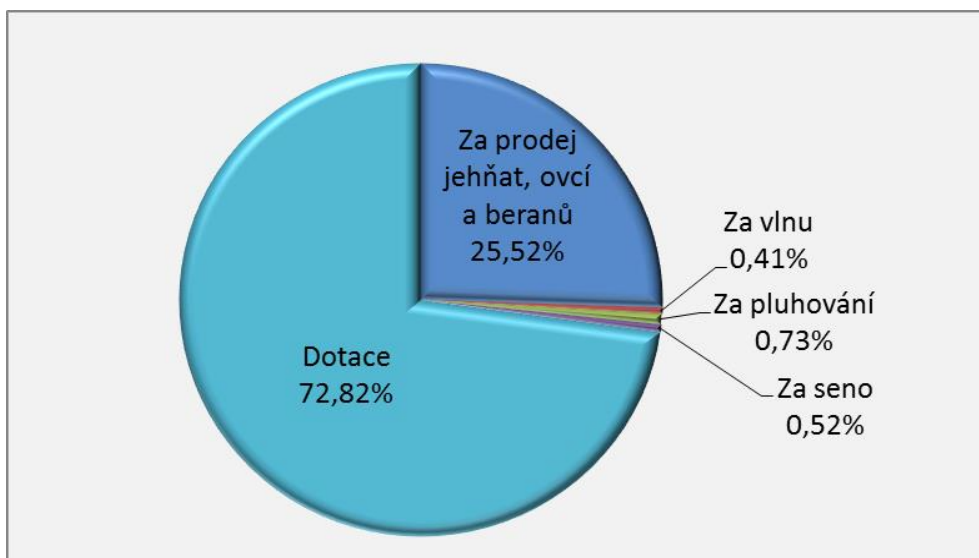
Celkové roční příjmy na chov ovcí jsou ve výši 7.406.056 Kč, což v přepočtu znamená, že příjmy na krmný den dosáhly 20.290,56 Kč. V případě, že by se nezapočítával příjem z dotací, roční příjem by byl 2.012.964 Kč a v přepočtu na krmný den by příjmy dosáhly na pouhých 5.514,97 Kč.

Tabulka č. 7 Celkové příjmy za rok 2012

Ukazatel	Příjmy celkem (za rok/Kč)	%	Příjmy na den (Kč)
Za prodej jehňat, ovcí a beranů	1.889.822	25,52	5.177,59
Za vlnu	30.286	0,41	82,98
Za seno	38.556	0,52	105,63
Za pluhování	54.300	0,73	148,77
Dotace	5.393.092	72,82	14.775,59
Celkem	7.406.056	100	20.290,56

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 5 Celkové příjmy za rok 2012

Zdroj: vlastní práce autora

Zhodnocením vlivu dotací na příjem farmy vyplývá, že dotace jsou rozhodujícím faktorem kladného výsledku hospodaření, protože představují 73 % celkových příjmů farmy, což představuje 5.393.092 Kč. Samotný příjem ze zemědělství je nízký, představuje tak pouhých 27 % celkových příjmů, které činí 2.012.964 Kč.

Tabulka č. 8 Sumarizace celkových příjmů za rok 2012

Příjmy	Kč	%	Příjmy na den (Kč)	Příjem na krmný den
ze zemědělství	2.012.964	27	5.514,97	5,92
dotace	5.393.092	73	14.775,59	15,85
Celkem	7.406.056	100	20.290,56	21,77

Zdroj: vlastní šetření

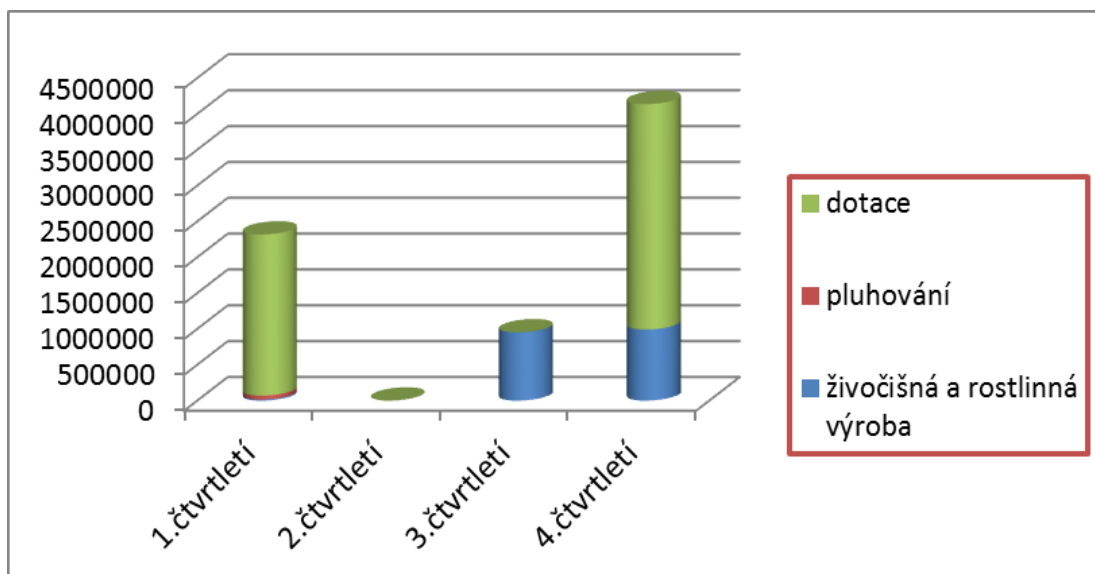
Celkové příjmy na farmě rozložené dle čtvrtletí znázorňuje tabulka č. 9 a graf č. 6., kde je vidět jednotlivé příjmy. V 1. čtvrtletí byl příjem za prodej vlny, který je zahrnutý do ukazatele živočišná a rostlinná výroba, příjem za pluhování a příjem ve formě dotací, kde bylo vyplaceno AEO dotační titul ekologické zemědělství, ošetřování travních porostů a zatravnění orné půdy a dále byl vyplacen příjem za zvláštní podporu bahnice pasené na travních porostech. Ve 2. čtvrtletí na farmě nebyl žádný příjem. Ve 3. čtvrtletí byl příjem za prodej jehňat a beranů a příjem za prodej sena. Ve 4. čtvrtletí byl příjem za prodej jehňat a ovcí a příjem ve formě dotací, kde byla vyplacena jednotná platba na plochu SAPS a platba poskytovaná v méně příznivé oblasti LFA. SAPS byl Státním zemědělským intervenčním fondem vyplacen ve formě 50 % zálohy a 50 % doplatku.

Tabulka č. 9 Celkové příjmy za rok 2012 rozložené dle čtvrtletí

Ukazatel	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí
Živočišná a rostlinná výroba	15.184	0	952.366	991.114
Pluhování	54.300	0	0	0
Dotace	2.247.893	0	0	3.145.199
Celkem	2.317.377	0	952.366	4.136.313

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 6 Celkové příjmy za rok 2012 rozložené dle čtvrtletí

Zdroj: vlastní práce autora

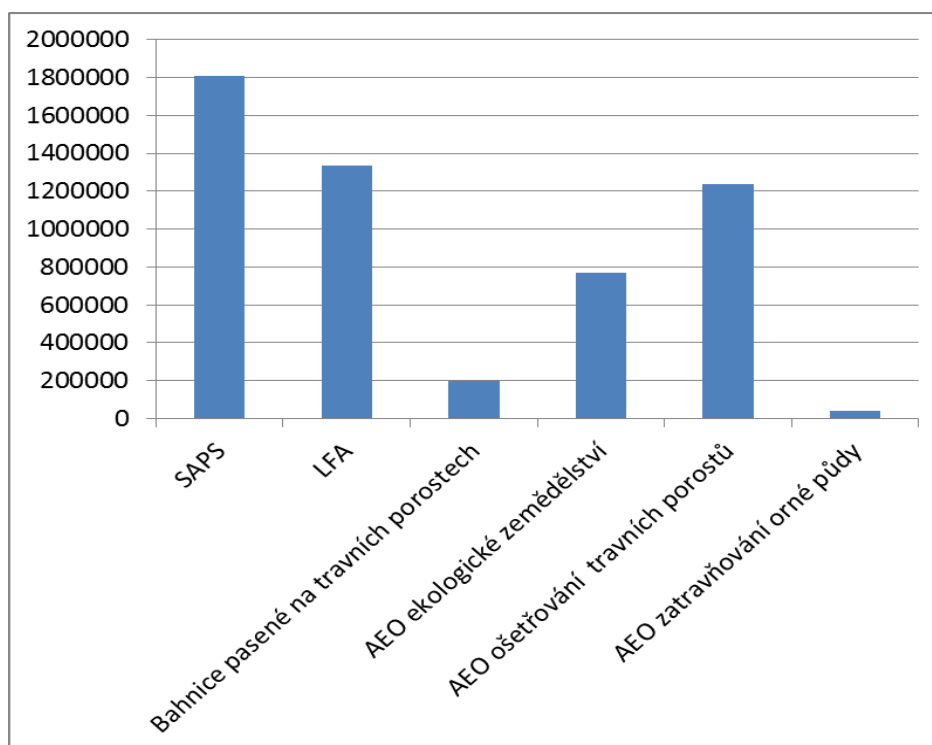
Příjmy za vyplacené dotace v roce 2012 na farmě činily celkem 72,82 % z celkových příjmů a celková suma příjmů za vyplacené dotace činila 5.393.092 Kč, což znázorňuje tabulka č. 10. Jednotná platba na plochu SAPS činila 33,57 % příjmů z vyplacených dotací s částkou 1.810.524 Kč, platba v méně příznivých oblastech LFA činila 24,75 % příjmů z vyplacených dotací s částkou 1.334.675 Kč, zvláštní platba na bahnice pasené na travních porostech činila 3,68 % příjmů z vyplacených dotací s částkou 198.595 Kč a dotace v rámci AEO, kde podmínkou této finanční podpory bylo uzavření pětiletého závazku, činilo 38 % příjmů z vyplacených dotací s celkovou částkou 2.049.298 Kč, kde za ekologické zemědělství byla vyplacena částka 771.241 Kč, za ošetřování travních porostů byla vyplacena částka 1.237.805 a za zatravňování orné půdy byla vyplacena částka 40.252 Kč.

Tabulka č. 10 Příjmy za vyplacené dotace v roce 2012

Vyplacené dotace	Kč	%	Příjmy na den (Kč)
SAPS	1.810.524	33,57	4.960,34
LFA	1.334.675	24,75	3.656,64
Bahnice pasené na travních porostech	198.595	3,68	544,10
AEO ekologické zemědělství	771.241	14,30	2.112,99
AEO ošetřování travních porostů	1.237.805	22,95	3.391,25
AEO zatravňování orné půdy	40.252	0,75	110,28
Celkem	5.393.092	100	14.775,59

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 7 Příjmy za vyplacené dotace v roce 2012

Zdroj: vlastní práce autora

4.14.2. Náklady

V tabulce č. 11 jsou znázorněny celkové náklady farmy za rok 2012. Náklady jsou rozdělené na položky nakoupený materiál, ostatní přímé náklady a služby, pracovní náklady, odpisy DNHM, náklady pomocných činností, výrobní režie a správní režie. V nakoupeném materiálu jsou zahrnuty položky: materiál na opravy, minerály pro ovce, čipy ušních známek na jehňata, beran, obilí, chovatelské potřeby a travní semeno. V ostatních přímých nákladech jsou zahrnuty položky: nájemné za pozemky a haly, pojištění, daně, povinné ručení, nafta. V pracovních nákladech jsou zahrnuty položky: účetní, výplaty 3 zaměstnanců a farmáře, školení. Odpisy DNHM zahrnují odpisy pořízených strojů: obrabeč píce, shrnovač píce a dusač senáže. Ve výrobní režii jsou zahrnuty položky: plynování, asanace, veterinární asanační ústav, veterinární péče, stříhání ovcí, truhlářské a klempířské práce, prkna na opravy, pletivo, kůly, sítě na balíky, silážní plachta, panely. Ve správní režii jsou zahrnuty položky: úvěry na stroje, úvěr na auto, leasing, alokace leasingu, poplatky Asociaci soukromého zemědělství ČR, poplatky Svazu chovatelů koz a ovcí a elektřina.

Nakoupený materiál činí 2 % celkových nákladů. Ostatní přímé náklady a služby činí 20 % celkových nákladů, kde nejvyšší podíl těchto nákladů byl nákup pohonných látek v podobě nafty a platby za nájemné za pozemky a nájemné z areálu, kde jsou umístěny haly. Pracovní náklady činí 32 % celkových nákladů, odpisy DNHM činí 2 % celkových nákladů, náklady pomocných činností činí 17 % celkových nákladů, výrobní režie a správní režie činí 27 % celkových nákladů.

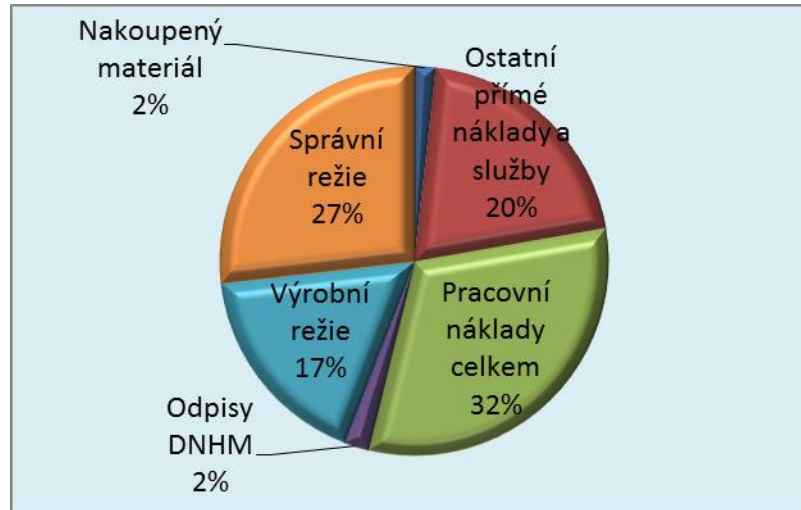
Celkové roční náklady na chov ovcí jsou ve výši 5.847.328 Kč, což v přepočtu znamená, že náklady na den dosáhly 16.020,08 Kč a náklady na krmný den byly vypočítány na 17,19 Kč.

Tabulka č. 11 Celkové náklady za rok 2012

Ukazatel	Náklady celkem na hosp. zvířata za rok (Kč)	%	Náklady na den (Kč)	Náklady na krmný den
Nakoupený materiál	125.533	2	343,93	0,37
Ostatní přímé náklady a služby	1.192.653	20	3.267,54	3,51
Pracovní náklady celkem	1.838.076	31	5.035,82	5,40
Odpisy DNHM	121.800	2	333,70	0,36
Výrobní režie	1.008.544	17	2.763,13	2,96
Správní režie	1.560.722	27	4.275,95	4,59
Náklady celkem	5.847.328	100	16.020,08	17,19

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 8 Celkové náklady za rok 2012

Zdroj: vlastní práce autora

4.14.3. Vliv dotací na výsledek hospodaření

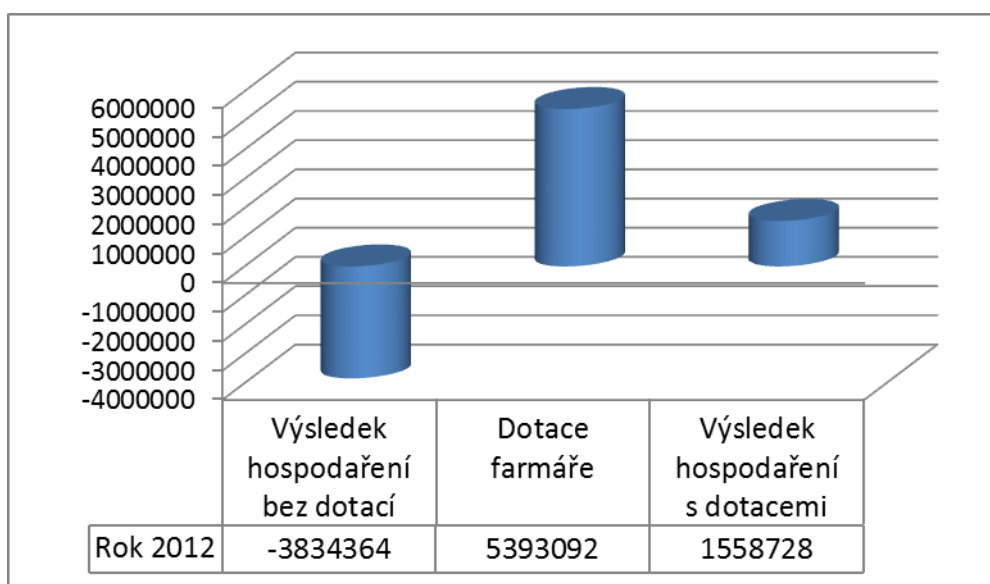
V tabulce č. 12 a grafu č. 9 je znázorněn vliv dotací na výsledek hospodaření farmáře v roce 2012. Kdyby farmář nečerpal dotační prostředky z rozpočtu ČR a EU, tak by měl ekonomické potíže. Dotace jsou tedy rozhodujícím faktorem kladného výsledku hospodaření. Bez dotací by hospodaření bylo velice obtížné.

Tabulka č. 12 Vliv dotací na výsledek hospodaření v roce 2012

Vliv dotací na výsledek hospodaření	Kč
Výsledek hospodaření bez dotací	-3.834.364
Dotace farmáře	5.393.092
Výsledek hospodaření s dotacemi	1.558.728

Zdroj: vlastní šetření

Graf č. 9 Vliv dotací na výsledek hospodaření v roce 2012

Zdroj: Vlastní práce autora

4.15. Intenzita chovu zvířat v agroenvironmentálním opatření

Počet hospodářských zvířat: 897 bahníc ve věku nad 12 měsíců

Koeficient přepočtu na VDJ: 0,15

Obhospodařovaná plocha registrovaná v LPIS: trvalé travní porosty 344,70 ha

Celkový počet VDJ pro zvláštní platbu na bahnice pasené na travních porostech byl přepočítávacím koeficientem vypočten na 134,55 VDJ. Po celou dobu kontrolního období, farmář splňoval intenzitu VDJ, která se mohla pohybovat v rozmezí 0,2 VDJ/ha TP až 1,5 VDJ/ha ZP evidovanou na žadatele v LPIS. Jeho intenzita chovu zvířat byla vypočtena na 0,39 VDJ/ha. SZIF, v rámci kontrolních období, neshledal žádné porušení intenzity chovu hospodářských zvířat, které je jednou z podmínek pro AEO dotační tituly ekologické zemědělství a ošetřování travních porostů.

4.16. Výpočet produkce živin do půdy

Farma hospodaří v ekologickém zemědělství, to znamená, že obhospodařuje půdu bez používání jakýchkoli chemických vstupů, které mají nepříznivý dopad na zdraví lidí, zdraví hospodářských zvířat a životní prostředí.

Výpočty produkce živin do půdy jsou provedeny dle vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka č. 13 Průměrný přívod živin do půdy

Statkové hnojivo	Průměrná produkce t/DJ/rok	Průměrný přívod živin do půdy		
		Dusík (N)	Fosfor (P ₂ O ₅)	Draslík (K ₂ O)
		kg.t ⁻¹		
Výkaly a moč ovcí	9,1	4,9	2,6	6,6
Ovčí hnůj (hluboká podestýlka)	7,8	7,6	3,7	10,4

Zdroj: Vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 274/1998 Sb.

Výpočet přívodu živin vychází z předpokladu, že pastevní období trvá 240 dní a v zimním období ustájení trvá 125 dní, protože farma je umístěna v horské oblasti a dále jehňata na životech ohrožují krkavci. V zimním období vzniká od ovcí produkce hnoje během jejich ustájení. Tento hnůj se poté odváží na louky, kde je uložen k rozložení, minimálně dva roky. Za dva roky je hnůj důkladně rozložený a poté se rozmetává po loukách. Jde o jediné hnojivo, které se na farmě používá. Můžeme tedy předpokládat, že přívod produkce dusíku na pastvinách i loukách bude nízký.

Shrnutí informací potřebných pro výpočty:

Zvířata: 897 bahnic a 35 beranů = 932 kusů

Pastva: 240 dnů

Ustájení: 125 dnů

Pozemky pastva: 277,7 ha

Pozemky louky: 67 ha

Přepočet zvířat na dobytčí jednotku: 1DJ = 500 kg živé hmotnosti

Průměrná hmotnost 1 ovce: 50 kg

Koeficient přepočtu na DJ/ks: 0,10

Tabulka č. 14 Přívod živin do půdy

Ukazatel	Hodnota
Dobyččí jednotky	93,2 DJ
Produkce výkalů na pastvě	557,67 t/dny pastvy
Produkce hnoje během ustájení	248,96 t/dny ustájení
Přívod živin na pastviny	9,8 kg N/ha (dusík)
	5,2 kg P₂O₅/ha (fosfor)
	13,2 kg K₂O/ha (draslík)
Přívod živin na louky	28,12 kg N/ha (dusík)
	13,69 kg P₂O₅/ha (fosfor)
	23,92 kg K₂O/ha (draslík)

Zdroj: vlastní šetření

Pro výpočet přívodu živin do půdy bylo potřeba nejdříve vypočítat počet dobytčích jednotek, produkci výkalů na pastvě, produkci výkalů během ustájení a vypočítat dávku obsahu živin.

Výpočet dobytčích jednotek podle počtu zvířat:

Výpočet dobytčích jednotek podle počtu zvířat byl vypočítán na 93,2. Koeficient 0,10 byl vynásoben všemi hospodářskými zvířaty farmáře, v tomto případě ovce i berani, jehňata do výpočtu nejsou zařazena, která činila 932 kusů.

Produkce výkalů na pastvě:

Dobytčí jednotky 93,2, byly vynásobeny koeficientem 9,1, tento koeficient je stanoven pro výpočet průměrné produkce výkalů a moč ovcí a násoben počty dní, které ovce strávily na pastvě. Celková produkce výkalů za 240 dní na pastvě byla vypočítána na 557,67 tun pro všechna hospodářská zvířata.

Produkce hnoje během ustájení:

Dobytčí jednotky 93,2 byly vynásobeny koeficientem 7,8, tento koeficient je stanoven pro výpočet průměrné produkce hnoje při ustájení bez produkce močůvky, zejména na hluboké podestýlce a násoben počty dní, které ovce strávily při ustájení. Celková produkce hnoje během 125 dní ustájení byla vypočítána na 248,96 tun pro všechna hospodářská zvířata.

Výpočet dávky obsahu živin:

Pro výpočet obsahu živin bylo nutné vypočítat dávku produkce pro pastviny a dávku produkce pro louky. Dávka produkce pro pastviny byla vypočítána tak, že celková produkce výkalů 557,67 tun byla vydělena 277,7 hektary výměry pozemků pastvin, kde výpočet produkce výkalů je 2,0 tuny na hektar. Dávka produkce pro louky byla vypočítána tak, že celková produkce hnoje 248,96 tun byla vydělena 67 hektary výměry pozemků luk, kde výpočet produkce hnoje je 3,7 tun na hektar.

Nakonec bylo možné přistoupit k výpočtu přívodu živin na pastvy a přívodu živin na louky. Pro výpočet použijeme průměrné přívody živin do půdy, které jsou uvedeny v tabulce č. 13, kde jsou uvedeny koeficienty pro dusík (N), fosfor (P_2O_5) a draslík (K_2O).

Výpočet přívodu živin na pastviny:

Průměrný přívod živin na pastviny byl vypočítán tak, že vypočítaná dávka produkce hnoje 2,0 tuny na hektar byla vynásobena jednotlivými průměrnými koeficienty živin stanovenými pro výkaly a moč ovcí, kde přívod dusíku byl vypočítán na 9,8 kilogramů na hektar, přívod fosforu byl vypočítán na 5,2 kilogramů na hektar a přívod draslíku byl vypočítán na 13,2 kilogramů na hektar.

Výpočet přívodu živin na louky:

Průměrný přívod živin na louky byl vypočítán tak, že vypočítaná dávka produkce hnoje 3,7 tun na hektar byla vynásobena jednotlivými průměrnými koeficienty živin stanovenými pro produkci ovčího hnoje na hluboké podestýlce. Koeficienty jsou po odpočtu skladovacích ztrát. Přívod dusíku byl vypočítán na 28,12 kilogramů na hektar, přívod fosforu byl vypočítán na 13,69 kilogramů na hektar a přívod draslíku byl vypočítán na 23,92 kilogramů na hektar.

5. DISKUSE

Česká republika a Evropská unie poskytuje dotace a podpory registrovaným zemědělským subjektům v LPIS. Dotace jsou poskytovány za účelem přílepšení a měly by sloužit k rozvoji či modernizaci. Dotace by neměly být hlavním zdrojem příjmu, protože ekonomika farmy by se měla odvíjet od vlastní produkce. V tomto případě, sledovaná farma pana Šefce v CHKO Broumovsko za rok 2012, díky dotacím, které tvořily 73 % celkových příjmů, by bez dotací neměla kladný výsledek hospodaření. Chov ovcí na sledované farmě je tedy rentabilní pouze s dotačními tituly, které jsou čerpány, a těmi jsou jednotná platba na plochu SAPS, další výhodou je, že farma se nachází v méně příznivé oblasti, za kterou je vyplácena další dotace LFA, dále dotační tituly v agroenvironmentálním opatření a zvláštní platba na bahnice pasené na travních porostech.

Ekonomika chovu se odvíjí od počtu odchovaných jehňat, kde na jednu ovci připadnou 2 dobře zmasilá jehňata za rok, ale ani tak nepokryjí náklady na chod farmy, protože jehněčí maso je produkt, který není dostatečně finančně ohodnocen, protože cena za jatečné jehně v živé hmotnosti se pohybuje kolem 40 Kč za kilogram a cena za jatečnou ovci 17 Kč za kilogram. Tyto ceny potvrzuje Ministerstvo zemědělství (Situační a výhledová zpráva ovce a kozy, 2013). Farmář má stálé odběratele a exportuje jehňata do zemí EU a Arabských destinací, kde mu vyplácí za kilogram jatečného jehněte v živé hmotnosti 45 Kč, ale ani to není nijak vysoká částka. Postupem času se třeba tato situace zlepší a bude vyšší výkupní cena.

Cena jatečných jehňat je závislá na kvalitě masa a poptávce. Cena jatečných jehňat třídy A v živé hmotnosti klesla od roku 2003 do roku 2013 o 8 Kč za kilogram, vývoj těchto cen můžeme vidět v tabulce č. 15. Tato situace je způsobena změnou odběratelů po vstupu ČR do EU, kdy vývoz jatečných jehňat se přesunul z italského trhu na německý a rakouský s nižšími realizačními cenami a vyššími požadavky na kvalitu dodávaného zboží. Tento vývoj koresponduje s cenami jatečných jehňat v ostatních členských státech EU a s vývojem kurzu koruny (Roubalová, 2013).

Tabulka č. 15 Ceny jehňat a ovcí ve třídě A (Kč/kg ž. hm.)

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*
Jatečná jehňata	48	47	45	43	41	39	38	38	39	40	40
Jatečné ovce	17	15	15	15	15	15	15	15	16	17	17

Zdroj: Roubalová, 2013

Poznámka: * rok 2013 – odhad

Tabulka č. 16 znázorňuje výrobu vlastních krmiv na farmě v podobě sena a senáže a vyprodukované výkaly od ovcí slouží jako kvalitní hnojivo na louky a pastviny. Sena se vyrobí 772 tun, senáže se vyrobí 725 tun a hnoje se od ovcí vyprodukuje 806 tun. Cena sena je kalkulována na 900 Kč za tunu, cena senáže je kalkulována na 700 Kč za tunu a cena hnoje je kalkulována na 150 Kč za tunu. Celková hodnota těchto vlastních produktů je vypočítána na 1.323.200 Kč.

Tabulka č. 16 Kalkulace vlastních krmiv a hnojiv

Produkt	Celková produkce tuny	Cena Kč/tunu	Cena celkem Kč
seno	772	900	694.800
senáž	725	700	507.500
hnůj	806	150	120.900
Celková hodnota vlastních produktů			1.323.200

Zdroj: vlastní šetření

Při porovnání nákladů na pořízení vlastních krmiv a hnojiv a pracovních nákladů, které byly vynaložené na zaměstnance, jsem zjistila, že pro farmáře je rentabilní mít vlastní zaměstnance, jelikož náklady na případný nákup krmiv a hnojiv by byly stále vyšší než mzdy vyplacené vlastním zaměstnancům. Farmář obhospodařuje vlastní a pronajaté travnaté pozemky o celkové výměře 344,70 hektarů, které má vedené v LPIS, díky kterým pobírá dotace, které činily 73 % celkových příjmů v roce 2012. Z důvodů, že tyto pozemky

musí být zemědělsky obhospodařovány a musí být po celý kalendářní rok udržovány v souladu s podmínkami Cross Compliance, nebude případný nákup krmiv realizovat a dále bude zaměstnance potřebovat.

Farmáři bych doporučila získat další pozemky, které by mohl obhospodařovat. Mohl by vyrábět krmiva ve větším množství a tyto produkty nabízet k prodeji a získávat tak více finančních prostředků z rostlinné výroby, při které by využil vlastní potřebné technické vybavení. Co se týče intenzity chovu zvířat a produkci přívodu živin do půdy, povinné minimální hodnoty by splňoval, i kdyby navýšil plochu pozemků o dalších 100 hektarů. Obhospodařování pozemků a zároveň čerpání dotačních prostředků na pozemky je rentabilní, ale samotný chov ovcí je podle mého názoru nerentabilní.

Co se týče dotací, které jsou vypláceny ve zvláštní platbě na bahnice pasené na travních porostech, tak tato částka pokryje pouze necelá 4 % z příjmů dotací, které dostal farmář v roce 2012 vyplacené. Nejvíce dotačních prostředků bylo získáno za jednotnou platbu na plochu SAPS a méně příznivé oblasti LFA, které činily přes 58 % z příjmů dotací. Tyto platby se každým rokem mění, ale stále s vzrůstající tendencí. Při navýšení pozemků, by příjem z dotací byl také vyšší.

Mohu tedy konstatovat, že by farmář bez dotací v současné době nemohl v tomto tržním prostředí existovat, farmář by byl ve ztrátě. V případě, že by nebyly vypláceny dotace, farmář by si nemohl dovolit mít 3 zaměstnance, které v současné době zaměstnává, ale to je v tomto případě nereálné, protože by sám nezvládal takové množství ovcí, které nyní chová a zároveň, aby obhospodařoval sám tolik hektarů pozemků, které obdělává. Musel by snížit výdaje na pracovní náklady a správní režie, které tvoří celkem 58 % celkových nákladů. Dále by nemohl vynakládat takové peníze do investic, v tomto případě nákupu strojů, za které nyní splácí úvěry a leasing.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo zhodnocení ekonomiky vybraného podnikatelského subjektu, který se zabývá chovem ovcí. Farma se nachází v CHKO Broumovsko a hospodáří ekologickým způsobem na rozloze 344,70 hektarů trvale travnatých porostů. Na farmě jsou chované ovce, kde v základním stádu je 897 bahnic kříženek masného plemene a 35 beranů masného plemene Texel, které jsou chované na produkci zmasilých jehňat, která jsou určena výhradně na export, každým rokem takto vyprodukují přes 1300 kusů těchto zmasilých jehňat. Sledované období bylo za rok 2012.

Byla provedena kalkulace příjmů a kalkulace nákladů a na základě získaných celkových výsledků je zřejmé, že samotný chov ovcí je nerentabilní a ztrátový a ekonomika chovu je zcela závislá na poskytovaných dotacích. Poskytované dotace v tomto případě činily 73 % celkových příjmů farmy a jsou tedy hlavním zdrojem farmy. Dotace byly získány z fondů Evropské unie, kde cílem těchto dotací je ochrana a zlepšení životního prostředí a udržování krajiny v kulturním a ekologickém stavu, a dále podporuje i chov ovcí. Podpory v této oblasti se každým rokem mění a stále se zvyšují, ale může také přijít doba, kdy se tyto podpory ve větší či menší míře sníží. Farmáři byla v roce 2012 poskytnuta dotace na SAPS, LFA, AEO dotační titul ekologické zemědělství, ošetřování travních porostů a zatravňování orné půdy a zvláštní podpora na bahnice pasené na travních porostech.

Chov ovcí je na farmě prováděn dle požadavků vyplývajících z platné legislativy o chovu hospodářských zvířat a jsou řádně dodržovány podmínky ekologického zemědělství. Ovce mají umožněn volný a celodenní pobyt na horských pastvinách, kde mají zajištěn řádný přísun pitné vody, solné a minerální lizy. Během zimního ustájení jsou splňována všechna pravidla welfare zvířat. Jehňata jsou prodávána do zahraničí po půl roce jejich života, a to do zemí EU a Arabských destinací, kde je farmář motivován vyššími realizačními cenami zvířat a má zajištěn pravidelný odbytný na jehňata.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Odborná literatura:

1. BUCEK, P. Aktuální situace v chovu ovcí v České republice. *Farmář*, 2008, roč. 14, č. 3, s. 42 – 46.
2. HISRICH, Robert D. *Založení a řízení nového podniku*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1996, 501 s. ISBN 80-858-6507-6.
3. HORÁK, František. *Chov ovcí*. Vyd. 1. Praha: Svaz chovatelů ovcí a koz, 1999, 156 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 80-209-0284-8.
4. HORÁK, František. *Chováme ovce*. Vyd. v češtině 1. Praha: Ve spolupráci se Svazem chovatelů ovcí a koz v ČR vydalo nakl. Brázda, 2012, 383 s., 20, 8 s. obr. příl. ISBN 978-80-209-0390-7.
5. KOUŘILOVÁ, Jindřiška; PŠENČÍK, Jiří; KOPTA, Daniel. *Dotace v zemědělství: z hlediska komplexního pohledu a s přihlédnutím k ekologickému zemědělství*. Vyd.1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2009. 106 s. ISBN 978-80-7204-637-9.
6. *Metodika k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, 76 s. ISBN 978-80-7434-025-3.
7. NÝVLTOVÁ, Romana; MARINIČ, Pavel. *Finanční řízení podniku: moderní metody a trendy*. Vyd.1. Praha: Grada Publishing, 2010. 204 s. ISBN 978-80-247-3158-2.
8. ROUBALOVÁ M.. *Situační a výhledová zpráva: Ovce - kozy*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2013. 35 s. ISBN 978-80-7434-126-7.

9. RŮČKOVÁ, Petra; Finanční analýza metody, ukazatele, využití v praxi. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 120 s. ISBN 978-80-247-2181-2.
10. SRPOVÁ, Jitka; ŘEHOŘ, Václav; a kolektiv. Základy podnikání; Teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů, Vyd.1. Grada Publishing, 2010. 432 s. ISBN 978-80-247-3339-5
11. SYNEK, Miloslav. *Podniková ekonomika*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, xxv, 475 s. ISBN 80-717-9892-4.
12. SYNEK, Miloslav. *Manažerská ekonomika*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2007, 452 s. ISBN 978-80-247-1992-4.
13. ŠARAPATKA, Bořivoj a URBAN. *Ekologické zemědělství v praxi*. Vyd. v češtině 1. Šumperk: PRO-BIO, 2006, 383 s., 20, 8 s. obr. příl. ISBN 80-870-8000-9.
14. VEBER, Jaromír; SRPOVÁ, Jitka; a kolektiv. Podnikání malé a střední firmy. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.
15. VEJČÍK, Antonín a Jiří URBAN. *Teorie a praxe v chovu ovci: odborná monografie = Theory and practice of sheep breeding : professional monograph*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 2007, 72 s., [1] l. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7394-007-2.
16. VOCHOZKA, Marek a Petr MULAČ. *Podniková ekonomika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 570 s. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4372-1.

Internetové zdroje:

17. Česko. Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech). 1998. In: Sbíрка zákonů České republiky. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-1998-156-hnojiva.html
18. Česko. Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2000. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-2000-242-viceoblasti.html
19. ČMSCH – Českomoravská společnost chovatelů [online]. 2004 - 2014 [cit. 2014-06-09]. Dostupné z: <http://internet-pro-chovatele.cz/ovce-kozy>
20. ČSÚ – Český statistický úřad [online]. 2004 - 2014 [cit. 2014-06-09]. Dostupné z: <http://www.czso.cz>
21. KEZ o.p.s. – Kontrola ekologického zemědělství [online]. 2009 [cit. 2014-06-09]. Dostupné z: <http://www.kez.cz>
22. KRČÁL, Martin. *Generátor citací* [on-line]. Verze 3.0. 2004 - 2014 [cit. 2014-10-20]. Dostupný z: WWW: <http://www.generator.citace.com>
23. MZe – *Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2014 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství*. In: Praha, 2014. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/zasady-zemedelstvi-potravinarstvi/zasady-pro-rok-2014/zasady-pro-poskytovani-dotaci-pro-rok.html>

24. ONDRUCH, T., 2007: Pasma ovce valaši, informace pro chovatele 2. vydání v PDF, <http://valasskakrajina.cz/wp-content/uploads/2012/06/Pasma-ovce-vala%C5%A1i.pdf>
25. POLÁČKOVÁ, Jana. *Metodika kalkulací nákladů a výnosů v zemědělství* [online]. Praha: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2010, 73 s. [cit. 2014-09-20]. ISBN 978-808-6671-758. Dostupné z: http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/metodika_kalkulace.pdf
26. Portál eAGRI – resortní portál Ministerstva zemědělství [online]. 2009 - 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.eagri.cz>
27. PGRLF – Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond [online]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://pgrlf.cz/pgrlf/menu_programy.php
28. STANĚK, Standa. *Chov ovcí obecně, historie apod.* [online]. 2009 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: http://www.zootechnika.cz/clanky/chov-ovci/chov-ovci-obecne/chov-ovci-obecne_-historie-apod.html
29. SCHOK - Šlechtitelský program v chovu ovcí. [online]. 2014 [cit. 2014-05-20]. Dostupné z: <http://www.schok.cz/slechtění-pk/slechtitelsky-program-v-chovu-ovci?mini=calendar-akcedatum/2014-07>
30. SZIF – Státní zemědělský intervenční fond [online]. 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs>
31. ŠTOLCOVÁ, J., ŠTOLC, L. 2007. *Ekonomika chovu ovcí* [online]. [cit. 2014-05-07]. Dostupný z http://www.foa.cz/files/texty/stolcova_ekonomika-chovuovci.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AEO Agroenvironmentální opatření

ČR České republika

ČSÚ Český statistický úřad

DJ Dobyččí jednotka (500 kg živé hmotnosti)

DNHM Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek

EU Evropská unie

Ha Hektar

CHKO Chráněná krajinná oblast

Kč Korun českých

Kg Kilogram

Ks Kus

KEZ Kontrola ekologického zemědělství

LFA Less Favoured Areas - znevýhodněné oblasti

LPIS Land Parcel Identification System – systém pro vedení a aktualizaci evidence půdy

MZe Ministerstvo zemědělství

PGRLF Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

PHM Pohonné hmoty

Popř. Popřípadě

PRV Program rozvoje venkova

PVP Přejídné vnitrostátní podpory

SAPS Single Area Payment Scheme - jednotná platba na plochu

SZIF Státní zemědělský intervenční fond

T Tuna

Tis. t j. hm Tisíc tun jednotek hmotnosti

Top-Up Doplňkové národní platby

TPP Trvalé travní porosty

ÚZEI Ústav zemědělské ekonomiky a informací

VDJ Velká dobytčí jednotka

Ž.hm. Živé hmotnosti

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Vývoj stavů ovcí od roku 1990 do roku 2013.....	12
Graf č. 2 Plochy pozemků na farmě.....	39
Graf č. 3 Plochy travních porostů na farmě.....	39
Graf č. 4 Věková struktura bahnic na farmě.....	40
Graf č. 5 Celkové příjmy za rok 2012.....	50
Graf č. 6 Celkové příjmy za rok 2012 rozložené dle čtvrtletí.....	52
Graf č. 7 Příjmy za vyplacené dotace v roce 2012.....	53
Graf č. 8 Celkové náklady za rok 2012.....	55
Graf č. 9 Vliv dotací na výsledek hospodaření v roce 2012.....	56

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Ortofoto a katastrální mapa v LPIS	26
Obr. č. 2: Ovce na pastvě u farmáře	37
Obr. č. 3: Jeden z půdních bloků v LPIS o výměře 116, 09 ha travního porostu a pronajaté haly uvnitř tohoto půdního bloku.....	38
Obr. č. 4: Pronajaté haly pro ovce a jehňata a v popředí uskladněná senáž	43
Obr. č. 5: V hale upravené ustájení pro ovce.....	44
Obr. č. 6: Ustájené ovce.....	46

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Stavby ovcí podle jednotlivých krajů v České republice v kusech.....	11
Tabulka č. 2 Počty poražených ovcí a jehňat v kusech.....	13
Tabulka č. 3 Počet vyrobeného masa z ovcí a jehňat v tunách.....	14
Tabulka č. 4 Dovoz a vývoz ovcí a koz.....	14
Tabulka č. 5 Vývoj sazeb SAPS, které byly vypláceny žadatelům.....	29
Tabulka č. 6 Věková struktura bahnic na farmě.....	40
Tabulka č. 7 Celkové příjmy za rok 2012.....	50
Tabulka č. 8 Sumarizace celkových příjmů za rok 2012.....	51
Tabulka č. 9 Celkové příjmy za rok 2012 rozložené dle čtvrtletí.....	51
Tabulka č. 10 Příjmy za vyplacené dotace v roce 2012.....	53
Tabulka č. 11 Celkové náklady za rok 2012.....	55
Tabulka č. 12 Vliv dotací na výsledek hospodaření v roce 2012.....	56
Tabulka č. 13 Průměrný přívod živin do půdy.....	57
Tabulka č. 14 Přívod živin do půdy.....	58
Tabulka č. 15 Ceny jehňat a ovcí ve třídě A (Kč/kg ž. hm.).....	62
Tabulka č. 16 Kalkulace vlastních krmiv a hnojiv.....	62

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Odpisy

Příloha č. 2 - Sankce intenzity chovu

Příloha č. 1 - Odpisy

Koeficienty pro zrychlené odepisování

Odpisová skupina	v prvním roce odepisování	v dalších letech odepisování	pro zvýšenou zůstatkovou cenu
1	3	4	3
2	5	6	5
3	10	11	10
4	20	21	20
5	30	31	30
6	50	51	50

Zdroj: Zákona o daních z příjmů, § 32

Odpis stroje obraceč píce

Název majetku: Obraceč píce

Vstupní cena: 280.000 Kč

Odpisová skupina: 2

Životnost: 5 let

Způsob odepisování: zrychlené

Koeficient pro odepisování: první rok: 5/ další: 6/ zvýšená vstupní cena: 5

Poř.	Rok-plán	Zůst.cena na počátku	Roční odpis	Oprávký celkem	Zůstatková cena
1	2012	280.000	56.000	56.000	224.000
2	2013	224.000	89.600	145.600	134.400
3	2014	134.400	67.200	212.800	67.200
4	2015	67.200	44.800	257.600	22.400
5	2016	22.400	22.400	280.000	0

Zdroj: Vlastní práce autora

Odpis stroje shrnovač píče

Název majetku: Shrnovač píče

Vstupní cena: 340.000 Kč

Odpisová skupina: 2

Životnost: 5 let

Způsob odepisování: zrychlené

Koeficient pro odepisování: první rok: 5/ další: 6/ zvýšená vstupní cena: 5

Poř.	Rok-plán	Zůst.cena na počátku	Roční odpis	Oprávk celkem	Zůstatková cena
1	2012	340.000	68.000	68.000	272.000
2	2013	272.000	108.800	176.800	163.200
3	2014	163.200	81.600	258.400	81.600
4	2015	81.600	54.400	312.800	27.200
5	2016	27.200	27.200	340.000	0

Zdroj: Vlastní práce autora

Odpis stroje dusač senáže

Název majetku: Dusač senáže

Vstupní cena: 89.000 Kč

Odpisová skupina: 2

Životnost: 5 let

Způsob odepisování: zrychlené

Koeficient pro odepisování: první rok: 5/ další: 6/ zvýšená vstupní cena: 5

Poř.	Rok-plán	Zůst. cena na počátku	Roční odpis	Oprávky celkem	Zůstatková cena
1	2012	89.000	17.800	17.800	71.200
2	2013	71.200	28.480	46.280	42.720
3	2014	42.720	21.360	67.640	21.360
4	2015	21.360	14.240	81.880	7.120
5	2016	7.120	7.120	89.000	0

Zdroj: Vlastní práce autora

Příloha č. 2 - Sankce intenzity chovu

Sankce za porušení intenzity v AEO dotační titul ekologické zemědělství

Intenzita chovu	Sankce
0,16 VDJ/ha TP včetně do 0,2 VDJ/ha TP	10 %
pod 0,16 VDJ/ ha TP	neposkytnutí dotace
nad 0,15 VDJ/ ha ZP do 1,8 VDJ/ ha ZP včetně	10 %
nad 1,8 VDJ/ ha ZP	neposkytnutí dotace

Zdroj: Metodika k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb.

Sankce za porušení intenzity v AEO dotační titul ošetřování travních porostů

Intenzita chovu	Sankce
1 porušení intenzity v rámci intervalu 0,16 VDJ/ha – 0,2 VDJ/ha TP, nebo 1,5 VDJ/ha – 1,8 VDJ/ha ZP včetně	10 %
2 porušení intenzity v rámci intervalu 0,16 VDJ/ha – 0,2 VDJ/ha TP, nebo 1,5 VDJ/ha – 1,8 VDJ/ha ZP včetně	25 %
3 porušení intenzity v rámci intervalu 0,16 VDJ/ha – 0,2 VDJ/ha TP, nebo 1,5 VDJ/ha – 1,8 VDJ/ha ZP včetně	50 %
4 a více porušení intenzity v rámci intervalu 0,16 VDJ/ha – 0,2 VDJ/ha TP, nebo 1,5 VDJ/ha – 1,8 VDJ/ha ZP včetně	neposkytnutí dotace
pokles pod 0,16 VDJ/ha nebo překročení 1,8 VDJ/ha ZP	neposkytnutí dotace

Zdroj: Metodika k provádění nařízení vlády č. 79/2007 Sb.